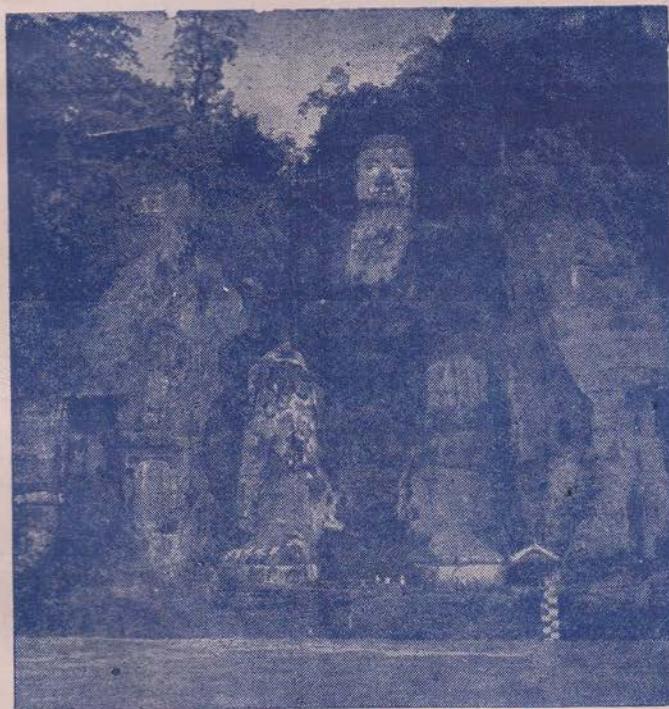

नमो तस्य भगवतो भरहतो तम्मा सम्बुद्धस्स

आनन्द भूमि

THE ANANDABHUMI
(BUDDHIST MONTHLY)

(लिङ्गुन पहाडमा ७० मीटर लामो बुद्धमूर्ति)

यस अंकमा

बुद्धवचन	१
ब्रह्मा सनक्तुमारको उपदेश	२
बुद्धकालमा नारी समानता	४
बोधिसत्त्व जन्म हुने स्थान	८
सबभन्दा ठुलो धन श्रद्धा धन हो	९
आनन्दकुटी विद्यापोठ स्तम्भ	११
विद्यावारिर्धि पदले विभूषित	१३
आनन्दकुटी विहारको	१५
सुगती वनोपि हो हो	१६
सम्यादक्यात पौ	१९
मौर्यन लिपि गथे द्वने सयेकल	२०
बौद्धधर्मया दृग्	२१
कहणा गुरुमां नं मन्त !.... ..	२४
सम्यादकीय	२६
बौद्ध गतिविधि	२७
गुलाया धर्म -	-

गुँपुही

एक प्रतिको ३।

वार्षिक ग्राहक शुल्क ३०।

आजीवन ग्राहक शुल्क ३००।

बुद्धसम्बत् २५३२

नेपालसम्बत् ११०८

वर्ष १६

श्रावणपूर्णिमा

गुंला छ्व

अंश ५

विक्रमसम्बत् २०४५

1988 A. D

Vol. 16

भाद्र

August

No. 5

आजण्डवंशी

संरक्षक

महानायक आचार्य भिक्षु असूतानन्द महास्थविर

प्रधान-सम्पादक

भिक्षु अश्वघोष

फोन नं. २-१५०२०

व्यवस्थापक

भिक्षु मैत्री

फोन नं २-२४४२०

सम्पादक

सुवर्ण शावथ

फोन नं. २-१२८५५

कार्यालय

‘आनन्दभूमि’

आनन्दकुटी विहार

पोस्टबक्स नं. ३००७

स्वयम्भू, काठमाडौं

फोन नं. २-३४४२०

प्रकाशक

आनन्दकुटी विहारगुठी

आनन्दकुटी, काठमाडौं

नगर-कार्यालय

‘संघाराम’

भिक्षु तालीम केन्द्र

लुती, क्षेत्रपाटी, काठमाडौं

फोन नं. २-१५०१०

पुरुष हो ! पापकर्मलाई रोकन सजिलो छैन, लोभ र अधर्मले तिमीलाई

चिरकालसम्म दुःखमा न जाकोस् ।

ब्रह्मा सनत्कुमारको उपदेश

- आचार्य भिक्षु अमृतानन्द

“भन्ते ! अनि ब्रह्मा सनत्कुमारले तेंतीस आत्मभाव निर्माण गरी त्रायस्त्रिश देवताहरूका तेंतीस आसनहरूमा पलेटीमारी बसी त्रायस्त्रिश देवताहरूलाई आमन्त्रण गरे— भगवान्‌ले बहुजन हितार्थ, लोकबासीप्रति अनुकम्पार्थ, उनीहरूको हितमुखार्थ धर्मोपदेश गर्नुहुन्छ । जो बुद्ध, धर्म तथा सङ्घको शरणमा गई शील पालन गर्छन्, उनीहरू शरीर छोडी मृत्युषिं (१) कुनै परनिमित वशवर्ती देवताकहाँ, (२) कुनै निर्माण-रति देवताकहाँ, (३) कुनै तुषित देवताकहाँ, (४) कुनै यामा देवताकहाँ, (५) कुनै त्रायस्त्रिश देवताकहाँ, (६) कुनै चातुर्महाराजिका देवताकहाँ उत्पन्न हुन्छन् । जो सबभन्दा तत्त्वोत्तमा उत्तम हुन्छन्, ती (७) गन्धवर्णकायमा उत्त्वन्न हुन्छन् । तपाईं त्रायस्त्रिश देवताहरूबारे के सम्झुहुन्छ ?”

“भन्ते ! जब ब्रह्मा सनत्कुमारले यो कुरा सुनाए, त्यसबखत देवता घोषमात्र खंकिन्थे । जो मेरो आसनमा बसेको छ उसैको यो भाषण हो ।

१. एकस्म भास्मानस्म, सब्वे सासन्ति निमिता ।

एकस्म तुण्डिमासीने, सब्वे तुण्डी भवन्ति ते ॥

२. तदामु देवा मञ्जन्ति, तावर्तिसा सहिन्दका ।

यवायं मम पल्लङ्घस्मि, स्वायं एकोव भासती'ति ।

अर्थ-

१ “जब एकजनाले भाषण गर्छ तब सबै निमितरूपले पनि भाषण गर्छन् । जब एकजना चूप हुन्छ तब सबै चूपलाग्दन् ।

२ “त्यसबखत इन्द्रसहित त्रायस्त्रिश देवताहरूले यस्तो ठान्दिये— जो मेरो आसनमा बसेको छ उसैको यो भाषण हो ।”

चार क्रद्धिपाद

“भन्ते ! त्यसपछि ब्रह्मा सनत्कुमारले सबै रूपलाई एकै रूपमा समावेश गरी शक्तदेवेन्द्रको आसनमा पलेटीमारी बसी त्रायस्त्रिश देवताहरूलाई सम्बोधन गरे— ‘भगवान् बरहत् सम्यक् सम्बुद्धले स्वयं जानी, स्वयं देखी चार क्रद्धिपादको बहुलता, अभ्यस्तता तथा विविधताबारे प्रज्ञापन गर्नुभएको छ । यी चार हुन् भो देव हो ! यहाँ भिक्षुले (१) छन्दसमाधि-प्रधान-संस्कार युक्तभई क्रद्धिपाद (क्रद्धि विषयक ध्यान) भाविता गर्छ, (२) वीर्यसमाधि-प्रधान-संस्कार युक्तभई क्रद्धिपाद भाविता गर्छ, (३) चित्तसमाधि-प्रधान-संस्कार युक्तभई क्रद्धिपाद भाविता गर्छ तथा (४) वीमंसा (विमशन) समाधि प्रधान-संस्कार युक्तभई क्रद्धिपाद भाविता गर्छ । यही चार क्रद्धिपादहरू हुन् जुन भगवान्‌ले... प्रज्ञापन गर्नुभएको छ । भो देव हो ! अतीत कालमा जुन श्रमण वा ब्राह्मणहरूले अनेकविध क्रद्धिहरू प्रत्यनुभव गरे, तिनीहरूले यिनै चार क्रद्धिपाद बहुलतर भाविता गरे । अनागत का-

लमा जुन श्रमण वा ब्राह्मणहरूले अनेकविध क्रद्धिहरू प्रत्यनुभव गर्नेछन्, उनीहरू सबैले पनि यिनै चार क्रद्धिपादहरूलाई बहुलतर भाविता गर्नेछन् । वर्तमानकालमा जुन श्रमण वा ब्राह्मण-हरूले अनेकविध क्रद्धिहरू प्रत्यनुभव गरिरहेका छन्, उनीहरू सबैले पनि यिनै चार क्रद्धिपादहरू बहुलतर भाविता गरेका छन् । तपाईं त्रायस्त्रिश देवताहरूले पनि मेरो यस्तो क्रद्धि आनुभाव (शक्ति) देख्दैहुनुहुन्छ । तपाईं त्रायस्त्रिश देवताहरूबारे के संक्षनुहुन्छ ?

‘महाब्रह्मा देख्दैछौं ।’

‘यही नै चार क्रद्धिपादहरू बहुलतर भाविता गरेको हुनाले म पनि यस्तो क्रद्धिबल सम्पन्न भएको हुँ ।’

तीन-स्थान

“भन्ते ! यति भनिसकेपछि पुनः ब्रह्मा सनक्तुमारले त्रायस्त्रिश देवताहरूलाई यस्तो सम्बोधन गरे –

‘भगवान् अरहत् सम्यक् सम्बुद्धले सुखलाभार्थ स्वयं जानी, स्वयं देखी तीन स्थान (ध्यान) अनुबोध गर्नुभएको छ । ती तीन हुन् – (१) ‘भो देव ! यहाँ एकथरी पुरुष कामविषय र अकुशलसँग संसर्ग गरी बस्छ । उसले अर्को समयमा आर्यधर्म श्रवण गर्छ, त्यसलाई ज्ञानपूर्वक विचार गर्छ, धर्मानुधर्म प्रतिपादन गर्छ । आर्यधर्म श्रवण गरी, ज्ञानपूर्वक विचार गरी, धर्मानुधर्म प्रतिपादन गरी उसले कामविषय र अकुशलसँग संसर्ग गर्दैन । कामविषयादिसँग असंसर्ग उसको मनमा सुख उत्पन्न हुन्छ र सुखबाट अङ बढी सौमनस्य उत्पन्न हुन्छ.... । यही तेश्रो स्थान वहाँ भगवान् अरहत् सम्यक् सम्बुद्धले ... अनुबोध गर्नुभएको हो । ★

उत्पन्न हुन्छ त्यसै उसको मनमा क्षन बढी सौमनस्य उत्पन्न हुन्छ । यही पहिलो स्थान वहाँ भगवान् अरहत् सम्यक् सम्बुद्धले स्वयं जानी, स्वयं देखी अनुबोध गर्नुभएको हो ।

(२) ‘फेरि यहाँ, कुनै पुरुषको ओलारिक (स्थूल) कायसंस्कार प्रशान्त भएको हुन्न, ओलारिक वचीसंस्कार प्रशान्त भएको हुन्न, ओलारिक चित्तसंस्कार प्रशान्त भएको हुन्न । उसले अर्को समयमा आर्यधर्म श्रवण गर्छ... । आर्यधर्म श्रवण गरी.... उसले ओलारिक कायसंस्कार, ओलारिक वचीसंस्कार... र ओलारिक चित्तसंस्कार प्रशान्त गर्छ । ओलारिक काय-वाक्-चित्तसंस्कार प्रशान्तहुँदा उसको मनमा सुख उत्पन्न हुन्छ र सुखबाट अङ बढी सौमनस्य उत्पन्न हुन्छ । जस्तै प्रमोदबाट प्रामोद्य.... । यही दोश्रो स्थान वहाँ भगवान् अरहत् सम्यक् सम्बुद्धले... अनुबोध गर्नुभएको हो ।

(३) ‘फेरि यहाँ, कुनै पुरुषले यो कुशल हो भनी यथार्थतः जान्दैन, यो अकुशल हो..., यो सावद्य हो..., यो सेवनीय छ..., यो असेवनीय छ..., यो हीन छ, यो प्रणीत छ, यो कृपण शुक्लप्रतिभागी छ भनी यथार्थतः जान्दैन । उसले अर्को समयमा आर्यधर्म श्रवण गर्छ... । आर्यधर्म श्रवण गरी.... यो कुशल हो भनी यथार्थतः जान्दछ । यस्तो जान्दा, देख्दा उसको अविद्या प्रहीण हुन्छ, विद्या उत्पन्न हुन्छ । अविद्या हटेर विद्या उत्पन्न हुँदा उसको मनमा सुख उत्पन्न हुन्छ र सुखबाट अङ बढी सौमनस्य उत्पन्न हुन्छ.... । यही तेश्रो स्थान वहाँ भगवान् अरहत् सम्यक् सम्बुद्धले ... अनुबोध गर्नुभएको हो । ★

४

५८ लाख लिटरी द्विः । लग्नु प्रति लिटरी
लिंग लिंग लिंग लिंग लिंग लिंग
। लिंग लिंग लिंग लिंग

बुद्धकालमा नारीसमानता र स्वतन्त्रता

- छत्रराज शाक्य, तानसेन

बुद्धकालमन्दा अधिको नारीको सामाजिक स्थिति

बुद्धकाल अर्थात् २५०० वर्षभन्दा अधि भारत र नेपालमा नारीहरूको कार्यक्षेत्र भान्द्याघरमा मात्र सीमित हुनुको साथै घर गृहस्थीमा सरसफाई गर्ने र जहान परिवारको सेवा गर्ने जस्ता कार्यहरू नै गर्नु मुख्य मानिन्थ्यो । नारीहरूलाई विलासिताका साधन मान्ने धारणा प्रचलित थियो । पुरुषप्रधान समाजले नारीहरूलाई दासीको रूपमा व्यवहार गर्दथे । यतिमात्र होइन धार्मिक क्षेत्रमा पनि नारीहरूलाई धार्मिक केन्द्रमा जाने, पूजापाठ, पठनपाठन गर्ने र धर्म गुरुमां वा सन्यासिनी हुने आदि छूट थिएन ।

'प्रकृति' नामकी अछूत कन्यालाई प्रवर्जित गराउंदा बुद्ध समाजले राजाकहाँ उच्चर गर्न पुग्यो । राजा प्रसेनजित ती समाजका व्यक्ति सहित मगवान् बुद्धका समीप पष्टीकरण माग्न पुगे । मगवान् बुद्धले मानिस जातले उँच नीच हुने होइन कामले उँच नीच हुने हो मनी समझाई बुझाई पठाए ।

त्यसताको समाजमा नारीहरूको स्थान ज्यादै दयनीय थियो । नारीलाई समान व्यव-

हार गर्ने कुरा त परै जाओस्, धार्मिक कार्य गर्नसम्म स्वतन्त्रता थिएन । नारी विभिन्न बन्धनमा जकडिएको थियो । समाजमा लिङ्ग, वर्ण र जातिको आधारमा विभिन्न सामाजिक व्यवहारमा भेदभाव र पक्षपात गर्ने चलन थियो ।

बुद्धकालमा नारी समानता र स्वतन्त्रता

नेपालका सुपुत्र भगवान् बुद्धको उदय भए पछि वहाँले नारीसमानता एवं स्वतन्त्रताको सम्बन्धमा ऋत्तिकारी कदम चाल्नुभएको थियो । बुद्ध, समाजमा नारीलाई समानताको हक दिलाउने, धार्मिक क्षेत्रमा स्वतन्त्रता दिलाउने पहिलो धर्मगुरु हुनुहुन्थ्यो । भगवान् बुद्धले वहाँको समयमा नारी सम्बन्धमा चाल्नुभएको विभिन्न कदमहरू, व्यक्त गर्नुभएका बिचारहरू, विभिन्न घटनाहरूबाट निम्न कुराहरूको पुष्टी हुन्छ ।

१. भगवान् बुद्धले आफ्नी कान्दी मुमा प्रजापति गौतमीलाई प्रवर्जित भई संघमा प्रवेश गर्ने अनुमति दिनुभएको थियो । धार्मिक क्षेत्रमा स्वतन्त्रता नपाएको नारीवर्गलाई भिक्षुणी (गुरुमां) हुने स्वतन्त्रता दिँदा, तत्कालीन समाजको

लागि निश्चय पनि यो क्रान्तिकारी कदम थियो ।

२. बुद्धकालमा एक पटक भिक्षु आनन्दको व्यक्तित्व देखेर प्रकृति नामकी एक अछूत कन्या मोहित भएर उनै भिक्षुसँग विवाह गर्न अनेक प्रयत्न गरीन् । यो कुरा थाहा पाएर भगवान् बुद्धले प्रकृतिलाई धार्मिक उपदेशबाट ज्ञान दिई प्रव्रजित गराउनुभई संघमा प्रवेश दिनुभयो । यो घटनालाई लिएर त्यसताकाका उच्चकुलीन परिवार एवं ब्राह्मणसमाजमा निकै चर्चा भयो । एउटी अछूत कन्यालाई भिक्षुणी बनाएको कुरा त्यस बेलाको समाजलाई असहज भएको थियो । ती व्यक्तिहरू कोशल देशका राजा प्रसेनजित कहाँ गएर उपर्युक्त कुराको उजूर गर्न पुगे । जनता सहित राजा प्रसेनजित स्वयं भगवान् बुद्धकहाँ गएर सो घटनाबारे के भएको रहेछ भनी बुझन जाँदा, भगवान् बुद्धबाट ती सबैलाई, नारीहरूलाई हरेक क्षेत्रमा समानता दिनुपर्न र मानिस जातले उँच नीच नभई कर्मले उँच नीच हुने उपदेश दिनुभई बोध गराउनुभयो । बुद्धको यो तत्कालीन अन्धविश्वासी रुढीत्रादी समाजको विरुद्ध क्रान्तिकारी कदम थियो ।

३. चिंचा माणविका भन्ने एक कन्याले बुद्धले उपदेश दिइरहेको समारोहमा गई, भगवान् बुद्ध आफ्नो पति भएको र उसेबाट आफू गर्भवती भएको कुरा सबैको सामूचिच्याउँदै सुनाईन् । त्यसबेला भगवान् बुद्ध बडो शान्तभावले ती महिलाप्रति करुणा एवं मैत्रीभावले शान्त रहनुभयो । पछि ती महिलाले पेटमा कपडाको पोका बाँधेर पेट ठूलो भएको बहाना गरेको कुरा स्वष्ट हुन्छ र निर्गत्यनाथ समूहले बुद्धप्रति द्वेषभावले बुद्धको बेइज्जत गर्न प्रलोभन दिइपठा-

एको सावित हुन्छ । एउटी नारीबाट बुद्धलाई गलत लांछना लगाउने प्रयास भए पनि बुद्धले संपूर्ण नारीप्रति दया, करुणा र मैत्रीभाव राखी नारीउद्धारका लागि धेरै प्रयत्न गर्नुभयो ।

(छविराज शाक्य)

४. आफ्ना पुत्रहरू, पति, बाबु, आमा सबै एक पटक विभिन्न कारणले मरेका हुनाले दुःखमा विहूल भई पटाचारा आफ्नो शरीरमा समेत वस्त्र नभएको होस नराखी श्रावस्ती नगरमा पगली जस्तै रुँदै कराउँदै हिँडिरहेकीलाई सबैले बहुलाही भन्दै हिलो, गोवर र लट्टीले हिर्काउने गरेका थिए । पछि पटाचारा भगवान् बुद्धकहाँ पुग्दछिन् । बुद्धले करुणा राखी पटाचारालाई उपदेश दिँदै तिनको मानसिक सञ्चुलन कायम गराउनुभयो । पछि बुद्धको शरणमा गई उनी भिक्षुणी भईन् र विपश्यनाध्यान भावनामा लागो अरहन्त मार्गफल प्राप्त गरीन् ।

५. बुद्धकालमा एक पटक कोशल देशका राजा प्रसेनजित आफ्नी महारानीले छोरो पाएको खबर सुनेर धेरै दुःखी एवं निराश भए । भगवान् बुद्धले निराश भएका राजा प्रसेनजितलाई संक्षाउँदै भन्नुभयो-

“इत्थी पि हि एकचिच्छा, सैथ्या पौस जनाधिप ।
मेधावी सीलवती, ससुदेवा पतिव्रता ॥”

“तस्सा यो जायति पोसो, सूरो होति दिसम्पति ।
तादिसा सुभागिया पुत्तो, रज्जंपि अनुसासती, ति ॥

अर्थात्— जनाधिप ! यहाँ कुनै कुनै स्त्री बुद्धिमती, शीलवती, सामू ससुरालाई देवसमान मान्ने तथा पतिव्रता भई पुरुषभन्दा पनि श्रेष्ठ हुन सकिन्दू । त्यस्ती स्त्रीबाट जुन सन्तान जिमिन्दू ऊ शूर, वीर र दिशाप्रभुख पनि हुन सक्छ; त्यस्ती सौभाग्यवतीबाट जन्मेकाले राज्यानुशासन पनि गर्न सक्छ । बुद्धको सो उपदेश सुनी राजा प्रसेनजित शान्त भए ।

६. बौद्धग्रन्थ “गृहीविनय” मा गृहस्थी पुरुष र नारीहरूको कर्तव्यवारे जुन चर्या गरिएको छ, त्यही नारीउत्थानका कुरा र नारी-सम्मानका कुरा उल्लेख छन् ।

७. बुद्धशासनमा चार परिषद्लाई महत्व-पूर्ण स्थान दिइएको छ । (१)भिशु (२)भिक्षुणी (३)उपासक (४) उपासिका । यहाँ भिक्षुणी र उपासिकालाई पनि पुरुषअंगको रूपमा लिएको स्पष्ट छ ।

८. एक समयको घटना- श्रावस्तीका महासेठ अनाथपिण्डिकको घरमा भगवान् बुद्धले उपदेश दिइरहेको वेला, सेठकी बुहारी सुजाता घरका नोकरहरूसँग झगडा गरीरहेकी थिएन् । सेठले आफ्नी बुहारी दाइजो धेरै भएकीले घमण्ड गर्ने र घरपरिवारसँग झगडा गरिरहने स्वभावकी बताएष्ठि भगवान् बुद्धले उनीलाई बोलाउन पठाएर उपदेश दिनुभयो र स्त्रीहरू निम्न सात प्रकारका हुन्छन् भनी व्याख्या गर्नुभई सम्झाउनु भयो-

(१) हिसक- स्त्री जसले घरमा ठूलालाई आदर राख्दैन नोकरप्रति अन्याय गर्दछिन् ।

(२) चोरस्त्री—जसले आफ्नो पतिले कमाएको धन चोरेर लुकाइराख्दछिन् ।

(३) आमास्त्री—जसले आमाले जस्तै आफ्ना पतिलाई माया स्नेह राखी हेर बिचार गर्दछिन् । साथै कमाएर त्याएको धनसंपत्तिको सुरक्षा गर्दछिन् ।

(४) मालिकस्त्री—जसले आफ्नो कर्तव्यपालन नगरी अखलाई मात्र काम अहाइराख्दछिन् र कुण्डाको कारण बन्दछिन् ।

(५) बहिनीस्त्री—जसले आफ्नो पतिलाई दाजु-जस्तो मानी माया गर्दछिन् ।

[६] मित्रस्त्री—जसले मित्रले जस्तै आफ्नो पतिको सुख दुखमा साथ दिन्छिन् र उपकार गर्दछिन् । आफ्नो पतिलाई देखेर खुसी हुन्छिन् ।

[७] दासस्त्री—जसले ससुरा, सामू र पतिलाई दासीले जस्तै सेवा गर्दछिन् ।

उपर्युक्त ७ प्रकारका स्त्रीहरूमध्ये सेठकी बुहारी सुजाता कुन प्रकारमा आउँदछिन् भनी उनै सँग प्रश्न गर्नुभयो । यो कुरा सुनेर सुजाता लजिजत भई अबदेखि आफ्नो चरित्र सुधारेर आमा, बहिनी, मित्रस्त्री जस्तो हुन प्रयत्न गर्ने वचन दिएर उनी बुद्धको शरणमा गईन् ।

९. भगवान् बुद्धले तत्कालीन समाजमा नारीहरूको आर्थिक स्थिति सुधार्ने मात्र प्रयत्न गर्नुभएको होइन, अपितु आध्यात्मिक दृष्टि कोणले नारीमुक्ति [मोक्ष] को लागि पनि पुरुष सरह समान अवसर दिनुभई, ज्ञान दिलाई अनगिन्ती भिक्षुणी एवं उपासिकाहरूलाई मार्गफल अर्थात् श्रोतापञ्च, सकूदागामी, अनागामी र अरहन्त पद प्राप्त गरी मुक्ति प्राप्त गर्ने कामना आध्यात्मिक

मार्ग दर्शक हुनुभयो । वास्तवमा आध्यात्मिक दृष्टिकोणले नारीमुक्ति दिलाउने भगवान् बुद्ध पहिलो धर्मगुरु थिए ।

बौद्धिक एवं आध्यात्मिक क्षेत्रमा त पण्डित पुरुषवर्गले मात्र काम गर्न सक्छन् । यस्तो गहन क्षेत्रमा अल्पबुद्धिवाला स्त्रीजातीले के गर्न सक्छ र भन्ने तत्कालीन समाजको भनाइलाई बुद्धले गलत सावित गरिदिनुभयो । बुद्धकालमा अन्गिन्ती नारीहरूले बौद्धिक र आध्यात्मिक क्षेत्रमा अग्रगण्य स्थान प्राप्त गरेका थिए । तिनीहरूको संक्षेपमा यहाँ चर्चा गर्नु उचित हुनेछ ।

बुद्धशासनमा सर्वप्रथम श्रोतापन्न हुने महिला काली उपासिका कथावाचन र उपदेश दिनमा अग्रस्थान प्राप्त गरेकी भिक्षुणी धम्मदिन्ना, गणिकाको पेशा त्यागी भिक्षुणी हुनेहरू सिरिमा, विमला, पद्मावती, अङ्गकाशी र आम्रपाली, मैत्री विहारी उपासिकाहरूमा अग्रस्थान प्राप्त गरेकी श्यामावती महारानी, आफ्नो शरेरको मासु काटी दान गर्ने सुपिया आदि नारी रत्नहरू अनुकरणीय छन् । उपासिकाहरूमध्ये बहुश्रूत

तथा प्रज्ञाको क्षेत्रमा विशिष्ट स्थान प्राप्त गरेकी कौशाम्बीदासी खुज्जुतरा उपासिकाको बारेमा बुद्धले पनि प्रशंसा गर्नुहुँदै भन्नुभएको छ—“एतदग्गं भिक्खवे, मम साविकानं उपासिकानं वहुसुतानं यदिदं खुज्जुतरा ।” अथति भिक्षु हो! मेरा बहुश्रूता श्राविका उपासिकाहरूमध्येमा खुज्जुतरा उपासिका अग्रणी छिन् । श्रावस्तीका महादानी उपासिका विशाखाले आफ्नो ६ करोड मूल्य पर्ने महालता आभूषण बेची अरु १८ करोड धपी २७ करोड खर्च गरी पूर्वाराम विहार बनाई गौतम बुद्धलाई चढाएकी थिईन् । आध्यात्मिक दृष्टिकोणले काली, सुजाता, विशाखा र खुज्जुतरा उपासिकाहरूले श्रोतापन्न मार्गफल प्राप्त गरेका थिए । ध्यानी उपासिकाहरूमध्ये अग्रस्थान प्राप्त गरेकी उत्तरानन्दमाता सकृदागामी भएकी थिईन् भने, भिक्षुणी अम्बपाली, पटोचारा स्थविरा कौशाम्बीकी श्यामा आदि अरहन्त मार्गफल प्राप्त गर्न समर्थ भएका थिए । आध्यात्मिक दृष्टिकोणले मुक्ति पाएका यी नारीरत्नहरू प्रसंशनीय र वन्दनीय छन् । ★

नयाँ फोन नं - २२४१७४

चिरायु कामना

श्री ५ मुमाबडामहारानी
रत्नराज्य लक्ष्मी देवी शाह
सरकारको शुभ हीरक जन्मो-
त्सवको उपलक्ष्यमा
मौसूफको चिरायु कामना गर्दछ ।
आनन्दभूमि परिवार

बोधिसत्त्व जठेम हुने स्थान - महेद्रत्न बैज्ञाचार्य

आर्यअष्टसाहस्रिकाप्रज्ञापारमितासूत्रको अविनिवर्तनीयाकारलिङ्गनिमित्तपरिवर्तन नाम-को १७ औं परिवर्तको यस अश त्यस्ते अरु ललितविस्तरादि र त्रिपिटकका जातकनिदानकथा आदि ग्रन्थहरूमा पनि वर्णन भए हो छ । ती सबै ग्रन्थहरूमा बोधिसत्त्वको जन्मस्थान जम्बुद्वीपको मध्यदेश एउटैमात्र उत्तम स्थान तोकिएको छ । उक्त सूत्रग्रन्थमा भगवान् तथागतले आफ्नो अरनाविहारीमा अग्रगण्य श्रावक सुभूति स्थविरलाई बोधिसत्त्वहरूको विषयमा दिनुभएको यो सदृपदेश हो । यथा भगवान् भन्नुहुन्छ—हे सुभूते ! अविनिवर्तनीय बोधिसत्त्वमहासत्त्वहरू कामावचर देवभुवनबाट रूपावचर देवभुवनबाट अथवा अरुपावचर देवभुवनबाट आएका हुन्छन् । ती देवभुवन-

- (मन्त्रसिद्धिमहाविहार) सबलबहाल, काठमाडौं हरूबाट च्युत भएर यही मध्यदेश जम्बुद्वीपमा जन्मन्थन् यी (बोधिसत्त्वहरू जन्मने मध्यदेशका) प्राणीहरू [मनुष्यहरू] जहाँ कलामा निपुण भएका, काव्यमा निपुण भएका, शास्त्रमा निपुण भएका निमित्तमा निपुण भएका र धर्मको अर्थमा निपुण भएका हुन्छन् त्यहाँ जन्मन्थन् । म्लेच्छदेशमा कममात्र जन्मन्थन् । धेरैजसो मध्यदेशमा जन्मन्थन् । केही म्लेच्छदेशमा जन्मे पनि तिनी हरू गहानगरमा जन्मन्थन् । तिनीहरूमा त्यहाँ पनि यस्ते प्रकारको ठूलो गुण हुन्छ । हे सुभूते ! यस्तो आकारले, यस्तो चिह्नले र यस्तो निमित्तले संयुक्त हुने बोधिसत्त्व महासत्त्व अनुत्तर सम्यक्-सम्बोधिलाभबाट च्युत नहुने अविनिवर्तनीय हुन् भनी बुझनुपर्दछ ।

मूल— पुनरपर सुभूते ! अविनिवर्तनीय बोधिसत्त्वा महसत्त्वाः कामावचरेभ्यो देवेभ्यश्च्युता रूपावचरेभ्य आरु-यावचरेभ्यो वा देवेभ्यश्च्युताः सन्त । इहैव मध्यदेशे जम्बुद्वीपे प्रत्याजायन्ते । यत्र सत्त्वाः कलासु कोविदा मन्त्रेषु कोविदाः; विद्यासु कोविदाः; शास्त्रेषु कोविदा निमित्तेषु कोविदा धर्मार्थ कोविदाः । अल्पकाः प्रत्यन्तजनपदेषु प्रत्याजायन्ते यद्भूयस्त्वेन मध्यदेशे प्रत्याजायन्ते । येऽपि प्रत्यन्तेषु जनपदेषु प्रत्याजायन्ते, तेऽपि महानगरेषु प्रत्याजायन्ते । एतेऽपि तेषां गुणाः संविद्यन्ते । एमिरपि सुभूते आकारं रेभिलिङ्गं रेभिनिमित्तः सम्बागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वौ विनिवर्तनीयोऽनुत्तरायाः सम्यक्-सम्बोधित्वे श्रावयितव्यः ॥

-★-

बुद्ध कहाँ जारेछु, शान्ति ल्याउँछु - कर्म कार्की

खै बुद्ध कहाँ छ ? उतै जान्छु म,
खै शान्ति कहाँ छ ? यतै ल्याउँछु म ।
कतै मारकाट रे कतै हातपात रे
बाटो-दोबाटोमा अनेक गुण्डाजात रे
दिउंसै पनि अहो यहाँ अन्धकार रे
कलि जमाना बदली अनौठो संसार रे

अन्धकारमा रुन उसै चमत्कार रे
लूटपीट अकार्थ कति बलात्कार रे
कति चित्कार यहाँ कति आउँछ हल्ला
कति नाल गोली कति बमका डल्ला
खै बुद्ध कहाँ छ ? उतै जान्छु म,
खै शान्ति कहाँ छ ? यतै ल्याउँछु म ।

सबभन्दा ठूलो धन श्रद्धा-धन हो

- प्रजामूर्ति

आजको वर्तमान स्थितिलाई हेदी धन ने सबमन्दा ठूलो छ मन्ने देखिन थालेको छ । आज समाजले धन-लाई प्रमुख स्थान दिई त्यसको लागि ठूलो संघर्ष गरेको देखिन्छ । त्यसेले आजको समाजमा चोरी, डकैती आदि नराङ्गा बातावरणले छाएको देखिन्छ । धनलाई तारीफ गरेर संस्कृतका पण्डित विद्युशमाले पंचतत्त्वमा भनेका छन् -

न हि तद् विद्यते किंविद् यदर्थेन न तिष्ठति ।

यत्नेन मातिमास्तस्मादर्थमेकं प्रसादयेत् ॥

अर्थात् - धनबाट सिद्ध गर्न नसकिने कुनै कुरा यस संसारमा छैन । त्यसेले बुद्धिमानले धनलाई बटुल्नुपर्दछ ।

'यस्यार्थस्तस्य मिदाणि यस्यार्थस्तस्य बान्धवाः ।

यस्यार्थः स पुमाल्लोके यस्यार्थः स च पण्डितः ॥

अर्थात् - धन मएका र धन हुने मानिसलाई मिवहरू र नाता कुटुम्बहरू प्रशस्त हुन्छन् । त्यस्तै उनीहरू ने पुरुष र पण्डितमा गनिन्छन् ।

गतवयस्यापि पुंसा येषामर्था भवन्ति ते तरुणाः ।

अर्थेन तु ये हीना वृद्धास्ते यौवनेपि स्युः ॥

अर्थात् - धन हुने मानिसहरू वृद्ध मए पनि जवान जस्ता ने हुन्छन् र धन नहुने मानिसहरू जवान मए पनि खूडा जस्ता हुन्छन् ।

पूज्यते यदपूज्योपि यदगम्योपि गम्यते ।

वन्द्यते यदवन्द्योपि स प्रमावो धनस्य च ॥

अर्थात् - धनको प्रमावले गर्दा नमान्तुपनेहरू पनि मानिनै हुन्छन् । पूजा गर्न तर्पेनेहरू पनि सत्कार र बन्दना गरिने हुन्छन्, यो धनको प्रमाव हो ।

वर्तमान समाजमा श्रद्धाधनको अभाव भए-कोले मानिसहरू अतृप्तिकर आशा र तृष्णा एवं लोभ द्वेषले अङ्ग्यारा जीवनमा खसिराखेका छन् ।

यी श्लोकहरूमा विचार पूर्वक विश्लेषण गरिहेदी यसबाट देखिन्छ धनको स्थान र बलशक्ति आज समाजको सभ्यता, सहजीवन, एकात्मता र सहिष्णुता आदि सबै कुरा धनको दास-दासीको रूपमा परिवर्तन मई गइरहेका-छन् । आज धनको महत्व देवत्वमन्दा पनि बढी हुन पुगेको छ ।

तर मानिसको जीवन धनले मात्र सुखमय हुन्छ त ? घेरैजसो मानिसहरू ठान्छन् कि पैसा भए सुखमय जीवन हुन्छ तर घेरै धनीहरूमा सुख-शान्ति नदेखिई उल्टो दुःख, वेदना र अशान्तिले भरिएका पाइन्छन् । साधारण परिवारहरूका बीचमा देख्न पाइने शान्ति, मेलमिलाप र आनन्दमय जीवन धनी परिवारहरूमा घेरै जसो देख्न पाइन्छन् ।

भगवान् बुद्धले यस सम्बन्धमा दिएको जवाफ हेरौ-

एक दिन आलवक नाम भएका यक्षले भगवान्

बुद्धसंग 'कि सूध वित्तं पुरिसस्त सेटु' ? यस संसारमा मानिसको लागि सबैभन्दा श्रेष्ठ वा ठूलो धन के हो मनेर सोध्यो । उहाले 'सद्गीध वित्तं पुरिसस्त सेटु' श्रद्धा नै सबमन्दा ठूलो धन हो मनेर उत्तर दिनुभयो । "सद्ग पदद्वाता सब्देवि कुसजो धन्मा" यसले सबै कुशल धर्मलाई धेरै समीपछले उपकारी हुन्छ मन्त्रे कुरा दुश्मिन्द । त्यसले हाम्रो सरल र मुद्दी जीवनलाई अथावश्यक जीज नै अद्वा हो । श्रद्धावत्र धार्मिक जीवन विताउनाले प्राप्त हुन्छ । धार्मिक जीवन मन्त्राले कुरै प्रकारका अन्वितवासमा नलागी, कसैलाई कुनै दुःख, वेदना, चोट नदिई सिगा नौशाद सूचमा मने अनुसार आ-आफ्नो कर्तव्य पूरा गरी सम्भर्ता पूर्ण विश्वास राखी खुगीका साथ विताउने जीवन हो । यथावद्वेष, जीवनको बारेमा यथाज्ञान र वीर्यसम्पन्नताका साथे मुअधिस्थान आदि श्रद्धाधनबाट पाइने फल हुन् ।

मानिसलाई धनको आवश्यकता हुने त खान पिउन र सुखमय जीवन विताउन हो । तर यस्तो सुखमय जीवन विताउन अद्वाधन नै प्रमुखरूपमा उपकारी हुन्छ । यसले इहलोक परलोकको सुखमय जीवनको समेत महत्त्व राख्दछ ।

श्रद्धाधनको अमाव वर्तमान समाजमा हुंदै गइरहेको छ । त्यसले हाम्रो समाज विनाशको बाटोमा लम्किरहेको छ । त्यसका साथसाथे प्राणी-हङ्ग पनि अत्रुप्तिकर आशा र तृष्णा, लोम, द्वेष, मोहमान आदिले गर्दा अंद्यारो प्रपातमा खसिरहेका छन् । अद्वा विना दुर्विपाकबाट बच्न र त्यसबाट उम्किन धेरै मुश्किल छ । त्यसकारण जसले सरल जीवन विताउन चाहन्छ, उसले धनका साथे श्रद्धाधन पनि कमाउनु आवश्यक छ ।

धन्य खः गौतम !

— इन्द्रराज शाक्य

इनाचो, हृष्प

धन्य खः गौतम छ मनित्य दुःख अनात्म क्यंहा ।

मिदा तिसीव खनेदयेका: अनित्यता ज्वाषुइकाव्यहा ॥

जि कथाज्वना सवा: धर्मस्मृतया गुलिसाः अहो ध्व ला !

त्वकेव्यु मेपित द्वर्ति हे मम्यसे सात्सायाः गुलि माः ॥

स्यंगु मखना थुगु धर्मस्मृत त्वनाः मिनाच्वंगु जकं खना ।

बह याउसेचंक जीवन हनेत लंपु छं हे व्यंगु खना ॥

पुकीया पलेता पुलेत जि चीमि जिके छु हे दु धकाः ।

उंक ध्व ह्वाः जोजलपा छ्यं छंगु पाली वच्छुइका ॥

विनयमा सुशिक्षित हुनु मंगल हो

- भिक्षु मंत्री

महामंगलसूत्रको नवौं मंगल विनयमा सुशिक्षित हुने कुराको उल्लेख छ । पालीमा मनिन्छ 'विनयो च सुसिविखतो' । यसले काय, वचन र मनलाई संयमित गरी काम गर्नु भन्ने अर्थं बुझाउदछ ।

दल खन्ने व्यक्तिले आफूले चाहेको ठाउँमा पानी लैजाएछ । बाण बनाउनेले आफूले चाहे अनुसार बाण बनाउएछ । सिकमीले आफूले चाहे जस्तो काठलाई बंग्याउँछ । त्यस्तै विनय नियममा शिक्षित भएका व्यक्तिले आफूलाई आफैले दमन गर्दछ । युद्धमा गई हजारी सेनाहरूलाई पराजित गरी जित्नुमन्दा आपनो ऐउटा मनलाई जित्नु उत्तम र श्रेष्ठ मानिन्छ । आफू सुधेरे जगत् सुधिन्छ । सारथीले आपनो बशमा लिइराखेको घोडा ज्ञै इन्द्रियलाई बशमा लिइराखेको व्यक्तिलाई सबैले यस पराउँछन् । विनयमा सुशिक्षितको साधारण अर्थं संयमित हुनु हो । आपनो मन, शरीर र वचनलाई संयमित गरिराखेको व्यक्तिले अरूलाई दुःख दिँदैन । उनलाई पनि अरूबाट दुःख हुँदैन । दुःख वा सुख आपने असंयमित काम कुराबाट हुने गर्दछ । आफू संयमित हुनु नै अरूलाई खाराब नगर्नु हो ।

विनय दुइप्रकारका छन् । गृहस्थहरूको र त्यागी प्रवर्जितहरूको लागि मिश्वाभिन्नै विनय छ । भिक्षुहरू-

को विनयलाई प्रातिमोक्ष मनिन्छ । उनीहरूको लक्ष्य नै विनयलाई पालन गर्नु हो । "विनयो नाम सासन-स्स आयु ।" विनय नै बुद्धशासनको आयु मनिएको छ । जब प्रवर्जित भिक्षुहरूले विनयपालनतिर ध्यान छोड्छन् तब उनीहरू त्यागी जीवनबाट तल जार्छन् । त्यस्तै गृहस्थहरूको विनय भन्नु नै पञ्चशीलको पालन र अन्य चरित्र सुधारलाई मनिएको छ । उनीहरूले पनि आपनो विनयमा बस्न छोडे भने दुख कष्टले पिरोल्दै लाने गर्दछ अनि अन्तरायम भय हुने गर्दछ ।

बौद्ध साहित्यमा अन्तरायिक धर्म पांच प्रकारका छन् - (१) कर्म (२) क्लेश (३) विपाक (४) उपवास (५) आज्ञाव्यतिक्रमण ।

१. कर्म अन्तरायिक धर्म- (१) आमालाई मार्नुहन्न (२) बाबुलाई मार्नुहन्न । (३) अहंत्लाई मार्नुहन्न (४) बुद्धहरूको रगत बगाउनुहन्न । (५) एक मिराखेको संघलाई विभेद गर्नुहन्न । यी कर्महरू गरेमा निश्चित रूपमा विपाक दिने गर्छे । यस्तो व्यक्तिले जतिसुकू कुशल कर्म गरेपनि मृत्युपछि सुगतिमा जान सक्तैन । पहिलेको जन्ममा अहंत् हुने पुण्यमात्रापनि माथि लिखितमध्ये कुनै ऐउटा कर्ममा लागेमा निश्चित समयमा अहंत्व प्राप्त हुन सक्तैन ।

२. क्लेश अन्तरायिक धर्म- (I) नास्तिक दृष्टि (II) अहेतुक दृष्टि (III) अक्रिय दृष्टि । (I) दामादि पुण्यकर्मको फल छैन, मृत्युगद्धि फेरि जन्म हुँदैन भन्नु नास्तिक दृष्टि हो ।

(II) सत्त्व प्राणीहरू शुद्ध हुन पाप पुण्यको केही हेतु वा कारण छैन भन्नु अहेतुक दृष्टि हो ।

(III) प्राणीहिसाग गर्नाले पाप र दान गर्नाले पुण्य हुँच्छ भन्ने कुराताई नमान्नु अक्रिय दृष्टि हो ।

यी दृष्टि भएकाहरू कहिल्यै सुगतिमा जान सबैन् नन् । आनन्दतरीय कर्म गर्ने व्यक्ति कल्प विनाश मएको बेला मुक्त हुन सक्छन् तर मिथ्यादृष्टि हुनेहरू मुक्त हुन सक्दैनन् ।

३. विषाक अन्तरायिक धर्म- यस्ता पण्डक, पशुपंचाहरूले ध्यानबलले मार्गफल प्राप्त गर्न सबैनन् ।

४. उपवास अन्तरायिक धर्म- दोष नभएकालाई दोष दिनुहुन्न ।

५. आज्ञाव्यतिक्रमण अन्तरायिक धर्म- विनयपिटकमा भगवान् ले देशना गर्नुमएको नियम विपरीत जानुलाई आज्ञाव्यतिक्रमण मन्दछ । कुनै मिक्कुले विनय नियमलाई उल्लंघन गर्न्यो भने आपत्ति देशना वा पापोच्चारण गर्नुपर्ने हुँछ ।

यसप्रकार बुद्धले विनयमा सुशिक्षित हुनुपर्छ भन्ने वारेमा स्पष्ट पारिदिनुमएको छ ।

एकबोटि भगवान् बुद्ध अस्वलटिक बनमा जानुभयो जहाँ आयुष्मान् राहुल वस्नुहुन्थ्यो । भगवान् लाई टाढैदेखि आउनुमएको देखेर राहुलले प्रासन विछ्याएर खुट्टा धुन पानी राखिदिनुभयो । खुट्टा घोइसकेनखि लोटामा अलिकति प नी बाकीराखी राहुल-संग सोच्नुभयो - “राहुल ! तिमीले यो लोटामा बाकी राखेको पानी देखेका छौ ?”

“देखेको छु भगवन् ।”

“राहुल, जुन श्रमणले जानिकन झूठो बोल्ख, फटाहा भई लाज मान्दैन त्यस्तो श्रमणको श्रमणत्व त्यतिकै मात्र हुँच्छ ।”

बुद्धले लोटामा बाकी रहेको पानी खन्याएर लोटा घोण्टधाएर भन्नुभयो - यस्तै किसिमसँग श्रमणत्व उल्टो परेको हुँच्छ । त्यसकारण तिमीले शरीरद्वारा काम गर्ने बेलामा एक पटक विचार गर्ने गर । यो काम मेरो लागि पीडादायक छ वा छैन । अरूको लागि पीडादायक छ वा छैन । यसो भएमा तिमी संयमित हुन सक्छो । भगवान् बुद्धको उपदेशद्वारा राहुल धेरै सुशिक्षित भए ।

बालटवहीटमैनका दुई कुरा

१. निजी सद्गुण सिबाय अरू कुनै कुरा शाश्वत छैन ।

२. भलाई अमरतातिर जान्छ भने खराबी विनाशतिर जान्छ ।

विद्यावारिधि पदले विभूषित

- भिक्षु धर्मराम, बैंकक

[३० जनवरी, बृ. सं. २५३१ मा राजकीय संरक्षणमा रहेको संघ विश्वविद्यालय महाचूलालंकरण राजविद्यालय-ले स्थानीय उपोसधागारबाट महाधातु, युवराज राङ्ग-सृष्टि बैंकक महानगरमा गरेको दीक्षान्त समारोहमा वि. बौ. भ्रा. सं. का उपाध्यक्ष नेपालका भिक्षु अमृतानन्द महानायक महाथेरलाई मानवसमाज शास्त्र-शाखा, बुद्धशास्त्र तुष्टी पण्डित कित्तिमशक्ति (Ph.D.) विश्वविद्यालयका कुलपति सोमदेव फा बुद्धाचार्यब्राट प्रदान भयो ।]

प्रशंसा अभिनन्दनपत्रको विवरण

“भिक्षु अमृतानन्द महानायक महाथेर मानव समाज शास्त्र-शाखा, बुद्धशास्त्र तुष्टी पण्डित कित्तिमशक्ति” को प्रशंसा अभिनन्दन”

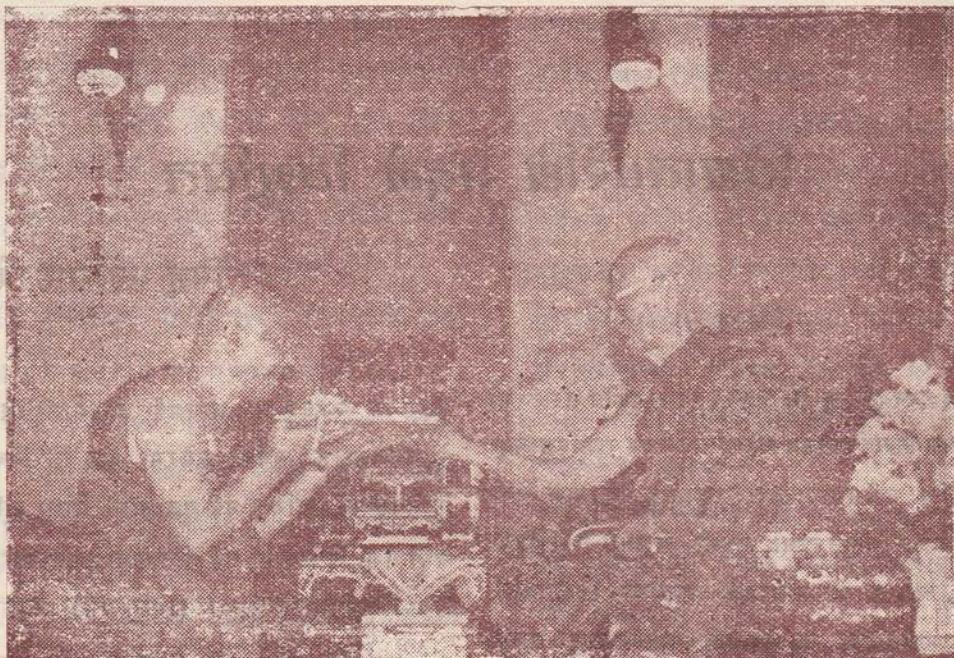
राजकीय संरक्षणमा रहेको यस महाचूलालंकरण राजविद्यालयको २७ अट्टूवर २५३० मा बसेको ६/२५३० ओं समाप्त सर्वसम्मतिबाट निम्न कुरा पारित भएको छ ।

नेपालका भिक्षु अमृतानन्द महानायक महाथेर नेपालको परिचयी माग हिमालय पर्वतमा रहेको तानसेन नगर जुन मगवान् बुद्धको पवित्र जन्मस्थल लुम्बिनीबाट ६० कि.मी. मात्र पर स्थित छ को एउटा शाक्यकुलमा

बुद्धसंबत् २४६२ मा जन्ममई लालकाजी शाक्य भनी पूर्व-नामका १८ वर्षको उमेरमा बुद्ध परिनिर्वाणस्थल कुशीनगरमा प्रवनित मई बुद्धधर्मको शिक्षा हासिल गर्न वर्मा तथा श्रीलंकामा गई श्रीलंकामा उपसम्पदा हुनु भएका ‘अमृतानन्द’ छाया (भिक्षु-नाम) पाएका हुन् ।

अध्ययन पूरा भएपछि नेपालमा फौरेर थेरवाद धर्म प्रचार गर्न गए । बौद्ध सरकारहारा विरोध भयो । तर आफ्नो धर्य र प्रयासहारा नेपालका राजा र सरकारको हृदय परिवर्तन गरी बुद्धशासनको विकास गर्नुमयो । भिक्षु महानायक अमृतानन्द महाथेर नेपाली ब्रोडहरूको नेता भई चौथो र पन्थी गरी दुइपटक विश्व बौद्ध सम्मेलन गर्ने, बैशाख पूर्णिमाका दिन सांव-जनिक विदा घोषणा गर्न तथा संयुक्त राष्ट्रसंघको योजना मुताबिक भगवान् बुद्धको पवित्र जन्मस्थल लुम्बिनीको विकास गर्ने नेपालका सरकारलाई आह्वान गर्ने व्यक्ति हुन् ।

महानायक भिक्षु अमृतानन्द महाथेर धर्मौद्यसभा नामक नेपाली बौद्ध परिषद्को संस्थाका संस्थापक हुन् । आनन्दकुमी विद्यावीठ नामको बौद्धधर्म अनुरूप प्रायमिक र माध्यमिक शिक्षा दिने विद्यालय, आनन्दकुटी विहार गुणी नामक बुद्धशासन प्रचार प्रसार गर्ने चाहिने

[बैंक स्थित चूडालांकरण बौद्ध विश्वविद्यालयबाट डक्टरेट डिग्रीको प्रमाणपत्र ग्रहण गर्नुहुँदै भिक्षु अमृतानन्द]

अभ्यकोष व्यवस्था जुनले आनन्दभूमि नामक नेपाली र नेपालभाषामा पत्रिका प्रकाशित गर्दैछ का संस्थापक छन् ।

मिथु महानायक अमृतानन्द महाथेरले अखिल नेपाल मिथु महासंघ स्थापना गर्नुभयो, साथै वहाँ यसका अध्यक्षफदमा चुनिनुभयो । विदेशमा हुने बौद्धसभा सम्मेलनका लागि जाने बौद्ध प्रतिनिधिहरूका प्रमुख मई थेरै पटक विभिन्न देशमा जानुमएको छ । जस्तै श्रीलंका भारत, बंगलादेश, चीन, जापान, कोरिया, मंगोलिया, इस, ताइवान, पाकिस्तान, फ्रांस, बिलायत, मलेशिया, अमेरिका र थाइल्याण्ड इत्यादि । यसरी विदेशमा प्रशस्त अमंप्रचार प्रसार गरेको मानिन्छ ।

मिथु महानायक अमृतानन्द महाथेरले रेडियोबाट बर्म-देशना गर्नुभएको छ । वहाँका लेख-निबन्ध विभिन्न पुस्तकहरूमा प्रकाशित भएका छन् । त्रि-पिठकमा वहाँ

धुरन्धर हुनुहुँदै र त्यसको मूल ज्ञान नेपाली र नेपाल-भाषामा गरी अहिलेसम्म ५७ वटा किताब प्रकाशित भइसकेका छन् । अर्को नेपाली र नेपालभाषामा पाली शब्दकोश पनि लेखनुभएको छ ।

महानायक मिथु अमृतानन्द महाथेर एक सुयोग्य र गुणवर्मनले युक्त बुद्धधर्म, समाज, देशवासी र सारा लोक-वासीहरूका लागि धेरै काम गर्न आफ्नो जीवन अपित गर्नुभएका भनी मान्न सकिन्छ ।

तसर्थे राजकीय संरक्षणमा रहेको यस महाचूलांकरण राजविद्यालयका सभाले बहालाई अनुजहस्का बीच सम्पादन प्रकट गर्न मानव समाज शास्त्र-शाखा, बुद्धशास्त्र तुङ्गी पण्डित कित्तिमत्ति (विद्यावारिधि) प्रदान गर्न स्वीकृत गरेको छ ।

दिइएको मिति ३० जनवरी ब. सं. २५३१

(सोमदेव फा बुद्धाचाय)

कुलपति

महाचूलांकरण राजविद्यालय

राजकीय संरक्षणमा

आनन्दकुटी विहार गुठीको २०४५/२०४६को

अनुमानित बजेट

हे काठ कि प्रिलिन चित्र

खर्च

(१) विहारलाई अनुदान	१५०० × ११	-	१५,०००/-
(२) आनन्दभूमि	-	-	३०,०००/-
(३) धर्मप्रचार	-	-	१६,५००/-
(४) प्रकाशन	-	-	७०,०००/-
(५) ईकतार टेलिफोन	५०० × १२	-	६,०००/-
(६) अतिथिसत्कार	५०० × १३	(प्रति वर्ष)	६,०००/-
(७) स्वास्थ्योपचार	६०० × १२	-	७,२००/-
(८) निर्माण मरम्मत	-	-	२५,०००/-
(९) पारिवर्मिक	५०० × १२	-	३,०००/-
(१०) धर्मालोक जयन्ती	-	-	३,०००/-
(११) अफिस मसलध	-	-	२,०००/-
(१२) भैरविराउने	-	-	४,९००/-
जम्मा - १२२,८००/-			

आमदानी

१. बैंकमा मौजदात २४,२७,४५,६३४/-
 २. बैंकबाट आउने ब्याज १,६२,८६४/-
 मुद्रती खातामा बाकी नै रहने २७,४५,६३४/-

→○←

साधानी बुद्धिमत्ताको सबभन्दा ठूलो सन्तान हो ।

- विश्वर हृगो

सुगती वर्नीपिं ह्यो हे जक दु

- पुनोता धार्थवा:

"परियति सद्भवपालक प्रवेश तृतीय वर्ष"

पैसकारया (थाउंया थाइम्हसिया) म्हाय्
ल्यलय् तायाच्चन- "अहो भाष्य ! थौंजिमि
धर्मेपिता भगवान् बुद्ध जिमिगु गामय् बिजयात ।
थर्नि स्वदैः न्ह्यः वस्पोल बिजयाःबले वस्पोलं बि-
याविजयाःगु अमृत-चवन 'म्वानाच्चवनेगु नित्य
मजू, मरण जुइगु नित्य, म्वानाच्चवनेगु अन्त्यय्
मरण जुइगु निर्ति खः म्वानाच्चवनेगु निश्चित मदु,
सीगु निश्चित खः ।' धैगु उपदेशयात जि आःत-
कं चांन्हि धइथें अनुस्मरण यानाच्चवना । वस्पो-
लयात आः थर्थै दर्शन याये दुसा गुलि ज्यू ।"

उबले थाउंया थायेत, थाउंया थायेगु छैय्
वनेत बौद्ध वेसकारं वैत "थौं याकनं निकुति
कापः थाये सिधयेके माःगु दु, उकि तुकि तुलाः
याकनं जितः बिइ हिं" धयावन । व मय्यजुया
भगवान् बुद्धयात नि दर्शनयाःवने ला, अबुं धाःगु
ज्या नि सिधयेकेगु ला धैगु खैय् दोमन जुल ।
म्हापां तुकि तुलाः अबुयागु ज्या यानाः जक वने
माली धैगु निर्णय यानाः त्वाकले फ्यतुनाः तुकि
तुलेगु ज्या यात ।

उबले भगवान् बुद्ध आलविवासी श्रद्धालुपि-
निगु भोजन भपी धुकाः धर्मदेशना यायेत आ-
सनय् विजयात । भगवान् बुद्ध आलवी बिजयाःगु

हे पैसकारया म्हाय् यात विशेषतः करुणा तया-
खः । वस्पोल खंकाविजयात कि व मय्यजु यदि
तप्यंक थः अबुयाथाय् वंगु जूसा पृथग् जन
स्वभावं मृत्यु जुयाः अनियत गती लाःवनीम्ह
जुइ, अथै मखसे वस्पोलया उपदेश न्यंगु जूसा
श्रोतापत्ति फले प्रतिस्थित जुयाः तुषिताभुवनय्
उत्पन्न जूवनीम्ह खः । वस्पोल भगवान् बुद्ध
धर्मदेशना यायेत व मय्यजुयात पियाविजयानाच्चंगु
खः ।

अले उसे पैसकारया म्हाय् तुकि तुलेगु
सिधयेकाः धकिचाय् तया: अबुम्ह ज्या याना-
च्चवाय् वंगु बखच्चय् आपालं परिषद्विधि धर्मश्रव-
णार्थ मुनाच्चवंगु थासय् भगवान् बुद्धयात स्वस्वं
वनाच्चवन । उथाय् भगवान् बुद्धं न वनाच्चवंम्ह
पैसकारया म्हाय् यात स्वयाविजयात । भगवान्
बुद्धं थःत सोगु आकार सिइकाः 'जिगु प्रती-
क्षाय् च्चनाविजयानाच्चव खनि' धकाः तुकि
अनसं बैय् दिकाः बुद्धया न्ह्यने वनाः श्रद्धां
वन्दना यानाः छखेलिक फेतुत । धर्मश्रवणार्थ
च्चनाच्चवंपि उलिमछि परिषद्विधि विचय्
च्चनाच्चवंम्ह व मय्यजुयात भगवान् बुद्धं प्रश्न
न्यनाविजयात ।

भगवान् बुद्ध- उपासिका ! छं गनं वयागु ?
 उपासिका- भगवन् ! मस्यू ।
 भगवान् बुद्ध- उपासिका ! छं गन वनेगु ?
 उपासिका- भगवन् ! मस्यू ।
 भगवान् बुद्ध- छं मस्यूला ?
 उपासिका- भगवन् ! स्यू ।
 भगवान् बुद्ध- छं स्यूलाले ?
 उपासिका- भगवन् ! मस्यू ।

परिषद्विनि विचय् हल्लाखल्ला मचे जुल-
 “छु धाःगु व पेसकारया म्हाचं? गनं वयागु धालं
 नं मस्यू, गन वनेगु धालं नं मस्यू, हाकनं मस्यू-
 लाले धाःबले स्यू हैं, स्यूलाले धाःबले मस्यू हैं,
 भगवान् बुद्धलिसे है मती वथे खें लहानाचवंगु
 का । छं गनं वयागु धकाः न्यंबले थःगु छें वया
 धकाः धाये माःगु खः नि, गन वनेगु धकाः न्यं-
 बले थाज्याथायेथाय् वनेगु धाःसा गा हे गाः नि,
 तप्यंक खें लहाःसा जि हे ज्यू नि ।”

भगवान् बुद्ध- परिषद्विनि जूगु संका समा-
 धान यायेत हानं पेसकारया म्हाय्याके उत्त
 न्यासःया लिसः ब्यूगुयात स्पष्ट यायेत न्यनावि-
 ज्यात-
 भगवान् बुद्ध- उपासिका ! ‘छं गनं वैगु’ धकाः
 न्यनाबले छं छाय् मस्यू धयागु ?

उपासिक- भगवन् ! छःपिसं जि छें वःगु
 धकाः सियाविज्याःगु हु । तर छल-
 पोलं जि गनं वैगु धकाः धैविज्याःगु
 हे जि थूथे जि गनं वयाः थन जन्म
 काः वैगु ‘धकाः न्यनाविज्याःगु खः ।
 उर्कि जि छुं मस्यूगु जुयाः छल्पोल-
 यात मस्यू धकाः लिसः वियागु खः ।

भगवान् बुद्धं ‘साधु ! साधु ! जि गुगु अभि-
 प्रायं प्रश्न न्यनागु खः उकीयात थ्वीकाः पाय्य्यि
 जुइक लिसः बिल’ धकाः साधुकार वियाविज्यात ।
 भगवान् बुद्ध- उपासिका ! ‘छं गन वनेगु’ धकाः
 न्यनाबले छं छाय् मस्यू धकाः
 लिस वियागु ?

उपासिका- भगवन् ! छःपिसं जि तुकि-
 थल जवनाः जिमि अबुया थाज्या
 थाइथाय् वनेत वःगु धकाः सिया-
 विज्यःगु हे दु । तर छल्पोलं जि
 गन वनेगु धकाः न्यनाविज्याःगुया
 मतलब जि थनं सिनावनाःगन जन्म
 काः वनेगु धकाः न्यनाविज्याःगु थे
 ताल । उर्कि जि थनं मृत्यु जुयावनाः
 गन जन्म काःवनीगु खः उगुबारे
 जि मस्यूगु जुयाः जि मस्यू धकाः
 लिसः वियागु खः । भगवान् बुद्धं
 हानं उह्य उपासिका मय्यजुयात सा-
 धुकार वियाः स्वंगूगु प्रश्न न्य्याने त-
 वाविज्यात-

भगवान् बुद्ध- उपासिका ? ‘छं मस्यूला’ धकाः
 न्यनाबले ‘स्यू’ धकाः छाय् लिसः
 वियागु ?

उपासिका- भगवन् ! छःपिसं सिइ मानि
 वैगु मस्यू ला धकाः न्यनाविज्याःगु
 जुयाः जि स्यू धकाः लिसः वियागु
 खः ।

भगवान् बुद्धं हानं साधुकार वियाविज्यात ।
 भगवान् बुद्ध- उपासिका ! ‘छं स्यूला’ धकाः
 न्यनाबले छाय् ‘मस्यू’ धकाः लिसः

वियागु ?

उपासिका- भगवन् ! जि सिड मानि धैगु स्यू तर जि चान्हे वा न्हने, सुथय् संध्याइलय्, गुबले, गुगु इलय् अयवा फलानागु बखतय् मृत्यु जुइ धैगु मस्यू । उकि जि 'मस्यू' धकाः लिसः वियागु खः ।

भगवान् बुद्धं प्यक्वतःगु खुसी नं व मयजुयात् प्रशंसा यानाः साधुकार वियाविज्यात् । भगवान् बुद्धं उपस्थित जुयाच्चवा परिषद्पित आज्ञा जुयाविज्यात्, "थुलिमछि परिषदय् जि न्यनागु न्ह्यसःया लिसः उह्य उपासिका वाहेक छिमिसं मस्यू । गुपिके प्रज्ञाचक्षु दझ इमित तिनि धाथें मिखा दुर्पि धाइ' धकाः गाथा आज्ञा जुयाविज्यात-

अन्धभूतो अयं लोको, तेनुकेत्थ विपस्सति । सकुन्तो जाल मुत्तोव, अधोस्सगाय गच्छती'ति ॥ अर्थ- इव लोकय् प्रज्ञाचक्षु मदुर्पि कांपि समान खः । अनित्यादि स्वभाव धर्मयात ज्ञानं खंकाच्चर्पि अल्पमात्र दु । गथे व्याधां जाल प्यनाः कङ्गःत लाइगु बखतय् म्हो हे जक लङ्गःत जालं मुक्त जुयावनी, बाकि मेपि फुक्क जालय् हेत-क्यनीगु खः । अथे हे मारयागु जालय् लानाच्चर्पि सत्वप्राणीपि आपालं आपाः दुर्गती वनीपि खः । अल्पजक सुगति, स्वर्ग वा निवर्ण प्राप्त याइपि खः ।

इव धर्मदेशनाया अवसाने व पेसकारया म्हाय् श्रोतापत्ति फलय् प्रतिष्ठित जुल । मेपि परिषद्पित थुगु धर्मश्ववण सार्थक जुल ।

अनंलि व पेसकार उपासिका धर्मश्ववण याये धुकाः तुकिथल ज्वनाः थ। अबुयाथाय् वन।

अबुह्यसिथा धासाः थाज्या धार्था युकु ल्कु न्ह्यः वयेकाः ज्या यानाच्चवंगु जुयाच्चवन । उथाय् लाक म्हाय् म्हं अबुयात तुकिदुगु थल काच्चवक व्युबले तुकियागु थलं थूचिगु च्चकाय् हानाः तांगःले कवये कुतुवन । उगु कुतुवंगु सलं ईसग वनाः थचा उसे धानाछोगु फोचालावनाः थूचिया च्चवर्ता म्हाय् म्हसिया छातिइ यांकयाः तसकं लाः वन । उगु प्रहारं असह्य वेदना जुयाः म्हाराक गोतुलाः अनसं वैगु मृत्यु जुल । व तुषित देवलोकय् जन्म जू वन ।

इव थाःगा: मदुगु संसारय् अनेक जन्मय् इव सित व व सित धकाः खवयाः वःगु खवविधाः जक मुकुसा प्यंगु महासमुद्रया लःसिकं अपो जुल ज्वी, शोक गुलि नि यायेगु ।

पेसकारयः म्हाय् यात हिया हि ज्वीक गोतुलाच्चवंगु खनाः अबुह्य थारान्हुल । पेसकारयात पुत्रीवियोगया शोक जुल, सहयानां याये हे थाकुल । थःगु हृदय-शोकयात शान्त यायेत भगवान् बुद्धयाथाय् खवख्वं वन । भगवान् बुद्धयात थःगु शोक जूगु खँ कन ।

वस्पोल करुणाया खानि शीतल-हृदय जुयाविज्याह्य भगवान् बुद्धं पुत्री-वियोगया शोक जुयाच्चवंगु पेसकारयात धैर्य विष्ट संसारय् प्राणीपिति जीवनगति स्वभावधर्म यथार्थ अवगत ज्वीगु सद्धर्मया उपदेश वियाः धैविज्यात- 'इव थाःगा: मदुगु संसारय् अनेक जःभे इव सित व व सित धकाः खवयाः वःगु खवविधाः जक मुकुसा प्यंगु महासमुद्रया लःसिकं अपो जुल ज्वी, शोक गुलि नि यायेगु ।

थुगु उपदेश न्यनाः पेसकारया शोकाकुल हृदय शान्त जुयावन । लिपा व भिक्षु जुयाः अहंत् तकं

जुयावन ।

भगवान् बुद्धं लुसी च्वंगु धू क्यना: 'महा-
पृथ्वी च्वंगु धू आपा: ला कि जिगु लुसी च्वंगु
धू आपा, धका: भिक्षुपित न्यनाविजयाइगु खः ।
भिक्षुपित 'महापृथ्वीया धृया न्ह्यःने छिमिनि
लुसी च्वंगु धू नगण्य' धका: लिस: विइगु खः ।
भगवान् बुद्धं भिक्षुपित 'थथे हे भिक्षुपि ! लुसी
च्वंगु धू नगण्य थे सुगतिइ वनीर्पि प्राणीर्पि नं

म्हो हे जक दु, दुर्गती वनीर्पि प्राणीर्पि महापृथ्वी
च्वंगु धू थे अत्याख दु ।

अभिधर्म कथं प्रणीपिनि मृत्यु जुइ न्ह्यः
कुशल चित्त न्ह्यःने लाका: मृत्यु जुइ फःसा भिगु
गती वनीगु खःसा भिगु अकुशल न्ह्यःने लाका:
मृत्यु जुल कि दुर्गती ला: वनीगु खः । मृत्यु जुइ
त्येका: भिगु चित्त वयेके धयागु तसकं थाकु ।
उकि सुगती वनीर्पि म्हो हे दइगु खः ।

सम्पादकयात् ऐपौं

श्रीमान् सम्पादकजु,
आनन्दभूमि,

स्पष्टीकरण

महोदय,

२५३२ गूगु स्वांया पुन्हीया लसताय्
पिदंगु "न्हसला" दँ पौ वर्ष १८ ल्या: १८
स्वांया पुन्ही ११०८ अङ्कु खँल्हाबल्हा व अन्तर्वा-
र्ता विशेषाङ्कुया लागी धकां: सम्पादकनाप जूगु
जिगु खँह बत्हा "थौया युवाविनि मनोविज्ञान
थुइका: न्ह्यज्याये मा:" शीर्षक छलफल गलत
किसिमं प्रकाशित जूगु खना: जित: तसकं हे
दुःख जुल । नेपालय् बुद्धधर्मया विकास व स्थि-
तिया बारे जिगु चिचाधंगु बिचाःजक प्वंकागु
खः । तर जि धहे मधया कथं जिगु बिचाःयात
च्वे क्वे याना: दुहे मदुगु उपशीर्षकत तना: आम
बौद्धपिनि दध्वी भ्रम फैलय् यायेगु ज्या 'न्हसला'
पत्रिकां यानाविल । दहे मदुगु उपशीर्षकत मध्ये

"शीलवान् भन्तेपिनि अनिकाल" उपशीर्षक
खना: जि थःत तसकं दुःख ताल । थुगु किसिमं
भ्रम ज्वी कथं छिमिसं छाय् म्वाः मदुगु ज्या
यानागु धका: विरोध यानाबलय् खँल्हाबल्हा
संयोजक अथे याःगु सम्पादक ज्वी धका: लिस:
विल । न्ह्यागु थजु, स्वैंगु गत्ति याःगु वंगु भ्रम-
पूर्ण खँ जिगु बिचाः व युवा बौद्धसमूहया बिचाः
मखु । ध्व हे चिचाहाःगु पौया पाखें नेपाःया
बौद्धजगतय् जूवगु भ्रम निवारण ज्वी थव्यु
धका: मनं तुना: थव पौ प्रकाशित यानावियेया
लागी सम्पादकजुयात विनभ्र अनुरोध याना-
च्वना । सुभाय् ।

हर्षमुनि शाक्य

अध्यक्ष

युवा बौद्ध समूह
ये ।

मौर्यन लिपि गथे छवने संयेकल

हानं कुतः यात । सांचीया वेटिकास ५०८

मौर्यन लिपि गथे छवने संयेकल

च्वंगु भित्तिया २ हाकःगु अभिलेखया प्रतिवित्रण मुक्कल । फुक अभिलेखया दक्षिवे कवय्या आखः निगः उथें उथें च्वं । इपि आखःत दान वा त्यागया समान अर्थबोगु ज्वीमाः अले दक्षिवे ल्यूने च्वंगु निगः उथें आखःया न्हाःने च्वंगु आखःत विभिन्न मूत्रय् भा ज्येमा: धयागु अन्दाज यात । अले दक्षिवे ल्यूनेयां न्ह्यः च्वंगु आखलय् च्वंगु मात्रा आखः ज्येमा: धकाः द्वासीकल । थुइकेत उदाहरण —

५०८

०३

५०८

०३

५०८

०३

५०८

०३

५०८

०३

५०८

०३

५०८

०३

५०८

०३

५०८

०३

५०८

०३

५०८

०३

६. मौर्यलिपिस “स्स” या थासय् “स” जैक षट्ठी विभक्तिस चलिं खने हु । गथे “सुगन्धस्स” (सुगन्धस्स मखु) । थुकि यानाः अव संस्कृत भाषा मखु धकाः सी दत छाय्यासा संस्कृतय् “स्स” ज्येमा: । गथे “सुगन्धस्स” ।

७. छवेया ल्यू कुलां इ उ श स ल (“ल” में रूप तर उच्चारण पाः । थौकन्है “ल” अव चल्ती व-वल) प्रकाशित यात ।

८. प्रियर्सनं “ण” आखः गयाया अभिलेखयै लुइकल ।

६. कर्निधम “ऊ” “श” लुइकल । (अशोकया अभिलेख्य स्थाने अनुसारया उच्चारण कथंथा आखः हु । बुद्ध गन छु भाषा दु अन व भाषा (संकल भाषा) छ्यलेगु आज्ञा जूगेयात अशोक जुजु अनुकरण या.गु खने हु ।

७०. सेनाटै “ष” या छगु रूप सेनाईः में रूप हार्म लुइकल ।

११. (अशोक) मौर्यलिपिया पूरा सूची थुकयं बु-लुहुं यवव सिवा तःदेंतःदेंया कुतलं बने जूगु जुल । ○

बौद्धधर्मया छग् रहस्यात्मक पक्ष वज्रयान

- ध्रुवकृष्ण “दीप”

मिश्रुपिन्त संधववस्थायागु लागी तस्सकं थाकु
थाकुगु नियमं चिनातथैगु बुद्धया प्रयासं यानाः बीढ
धर्मे नं तत्त्वयान दुर्धाःगु खः धैगु कारण छवलःस्थै
धैचवंगु दु । मिश्रुपिसं सांसारिक मोगविलोर्स अल-
श्च छखेरिसै उभनेमाः । अवैलाः ध्वं [ला हि] नये इवने
भज्यू । अथे है कलाः तथै मञ्जू । अन्याःगु नियमत गुनि-
से मिश्रुपिन्त तस्सकं थाकु । अले इमिगु मनं ध्व खं-
त तस्सकं व्यावहारिक मञ्जू तायेहू । अयसौ बुद्ध म्बा-
नाचर्वतले ध्व खंया विशेष सुनानं मयाः । बुद्ध मदये
धुंकाः मोगवादी बौद्धतसे बुलुहुं, बुलुहुं पंचमकारया
रूपे ध्व थाये मञ्जू धाःगु खं फुक याये जिइकाः दुर्धाः
काहल । अनं लिपा पंचमकार मदयेकं निवणि वा मोक्ष
धैगु नं दं है मखु धकाः नार्पं धाये हल ।

बुद्धवात् इमिसं ऐतिहासिक बुद्धया रूपे माने मया-
से छहा साधारणभ्व बुद्ध धकाः जक धाने यानाहल । बुद्ध
धर्मे दुमु शाश्वत सत्य सिद्धान्त वहे गौतम बुद्धं दकले
भ्वान्पा ध्व संसारे कनाविज्ञागु खः सा इमिसं (वज्र-
धानीपिसं) अ.ख्यान धकाः कल्पनातीत बुद्धपिसं
भ्वापां हे ध्व खंत फुक संसारे धावे धुंकूहु दु धकाः
धापू तल । अथवा, धापू तयेहल । बौद्धधर्मया इतिहास
(वंबं) या विद्यार्थीतद्वत् ध्व खं तस्सकं जगुगति चायेका
तःगु दु । तान्विक बौद्धपिसं धाःगु दु कि धावें ला गौतम
बुद्धया भ्वः हे न्हापा खुहा बुद्धपि छसीकथं विषयो,
शिखी, विश्वभू, क्रुच्छन्द, कनकमुनि व काश्यप धाःपि

दये धुंकन । इमि लिपा ह्यवैम्ह गौतम बुद्ध वगु
खः । आः गौतम बुद्धया ल्यू गौतम बुद्धया महापरि-
निवाण ज्ञा ४,००० दं लिपा मंत्रैय बुद्ध वैतिनि ध्वहल ।

अयसौ लुमके बहगु खं छु धाःसा बुद्धिनि विशुद्ध
वज्रयानी संप्रदायया मूल गुरुगा रूपे मानेद्वानातःह्य
आदि बुद्ध वज्रसत्व धावै ला वज्रवर घ षंचमहाभूत
स्कन्धया प्रतिनिधि स्वइप उंचंद्वंद्वा पं व ध्यानी बुद्ध-
पिनिलिसे छु च्यूताः तःगु मदु । थथे कवै, वज्रयानी-
पिसं थःगु कवः खु सेलि कवः वा संप्रदायया अःपुगु हानं
बत्त्वाःगु माःगु मूल आद्वार (अलौकिक बुद्धपि तयेहया:)
दयेके धुंकाः मेपि शक्ति नार्पं दुपि न्याहा ध्यानी बुद्धपि
नं कल्पमा यानाः थने हल । उपि हे न्याहा ध्यानी बुद्धपिन्त
सृष्टिया न्यागू मूल तत्व अथवा स्कन्ध धाये हल ।

“पञ्च बुद्ध स्वभावात् पञ्च स्कन्धा जिज्ञाः हमृताः।”
ध्व पंच ध्यानी बुद्धपिनिगु थःगु हे विशेषता दु धाःसा
थिपि बुद्ध जुइत गवले बोधिसत्व जुइम्वा.पि जुल ।
थिपि वसांसिसे हे बुद्ध धायेकाः स्वयस्मू जुयाव.पि
वः । हानं थीं तकं इगि अथे हे तिनि । थुरि ध्यानी
बुद्धपिसं वर्कंद्विथः थःगु शक्ति थःते मात्र बोधिसत्व
पि (कायपि बुइके थे) बुइकाः लोकया उदार यायेगु
ज्ञा थुमित हे विशातल । हाने, पंच बुद्धं पिहां वःपि
प्रत्येक बोधिसत्वया शासनया दुने च्याहा मानव-बुद्ध वे
अले व च्याहोस्यो मनूतयैत जक धमोपदेश विया:
लकसितं मोक्षपदे छवयेगु कुतः याइ धकाः धैहल ।

चत्ताखिं वज्रानी गुरु धारिः परं महायानीपिनिगु
तसकं तसकं उदारगु करुणः सिद्धान्तयात् कथाः थः त
लबः दयेकेगु यात् । धर्म व नैतिकताया नामं तः ताजि
कं मखु मधु आचरण दयेकाः संसारया न्हागुकथंया
भोगविलासं न याये जिइकाः मोज कयाहल । अले युजो-
गु फुक पाप तंशत् महायानी सिद्धान्तया दुने सुचुकेगु
थाय दयेकातल । थैत छां तः धंगु धार्मिक शोषण धाः सं
मत्वइ मखु ।

थव हैं खं मचा बांलक ध्वायुइकेत निर्वाणया
खं न्हाथने । बुद्धं (गौतम) निर्वाण मुख्य छगु है आ-
धारपूत खं ख धकाः धयादिज्याः सां धंगु स्वरूपया
निरूपण फुकं मनूतयगु बौद्धिक प्रखरता व कुतले भर-
परे जुइगुलि थैगु खास परिभाषाया खिपत् चिके म्वाः ल
अले तान्त्रिक बौद्धतसे निर्वाणया परिमाषा व व्याख्या-
ताः हारकये का हल । इपिगु धापू कथं थव संसार है शून्य
अर्थात् सार मदुगु खः । थव खं थुइकेगु है विज्ञान खः ।
थन्याःगु मुखे बांलक थुइगु है महामुख खः । मुनां थव
असाधारण बौद्धिक शून्यताय थः त दुत छव्ये फे वं है
निर्वाण पद काइ अथवा महामुख वेत है बह । थव दृढ
धारणा ब्रातुक वज्रांपिसं उवनाच्वंगु खः ।
निर्वाणया चरकाय थर्थकाः दइगु बोधिवितया अवस्था-
यात् इमिसं मिसानिसे ध्यलयपुनाच्वनेवले कहगु
आनन्दिलिसे उड़नाका तःगु दु । वज्रयानया शक्ति
तिद्वान्ते मिसामित विशेष थाय विवातःगुया कारण
नं चव् धवा त गु शर्णनिक उदारता व उपमाय (उप-
माकथं उपाय धकाः मिसापित धाइगु) दुथ्याना चव्यु
सिइदु । लुमके ब्रह्मा खं थव खः कि वज्रया तीतयगु
धात्वेग खं “शक्तिलिसे यायेगु संमोग है विशुद्ध योग
खः ।” शक्ति अयवा मिसाया उदारगु (मन चकंगु)

सहयोग मदयेकं निर्वाण पद कायेगु सम्भव जुइ है मखु ।
ई ज्यनावंचिसे थव विश्वासया खं रुवा: स्येंकाहल ।
वज्रयानया पु तीत ख्यातियात नं स्येंका हल ।

अथे जा, बुद्धधर्मया न्हापांगु इले नं यक्व विहारे
निर्वाणपःया लागी यक्व तः तानि कथं आचार व निय-
मे ध्यान विड धुरूगु खः । अयसां, निर्वाणया व्याख्या
तसकं स्पष्ट मज्जु व मगाःगु ति मिक्षुपि अयमनं
आकृष्ट जुइ मफुत । उकि थव पद्धति है ववहथ्यु ये
तायेकल । उकि कहगाया सिद्धान्तया पक्षपाती महाया-
नोपिसं व पद्धतियात ज्ञन तसकं ववर्थित्यनेगु त्वह
दयेकल । अथायलाक वरुणाया सिद्धान्त छु खः धैगु
खं छत्वाः नं न्हाथने माला वह ।

महायानी संप्रदायपिनिगु धापू कथं - “संसारे त-
स्सकं थाःगा : मदयेक दुःख सियाच्चर्वंपि प्राणीपितं
करुणा तयाः सकलसित उद्धार मयाः तले थःगु जक
निर्वाणया लागी कुतः यायेगु स्वार्थं जाइगु खं जक खः ।
साप न्हाःपि (ब्रलाखपि) वज्रयानी मुरु धाःपिसं
महायानीपिनिगु तसकं उदारगु करुणा सिद्धान्तयात
कथाः थः त लबः दयेकेगुयात । धर्म व नैतिकताया नामं
तः ताजि कथं मखु, मखुगु आचरण दयेकाः संसारया
न्हागुकथंया भोग विलासं न याये जिइकाः मोज कया-
हल । अले युजःगु फुक पापकर्मयात महायानी सि-
द्धान्तया दुने सुचुकेगु थाय दयेकातल । थैत छां तः-
धगु धार्मिक शोषण धाः सां मत्वइ मखु । बोधिसत्त्वपिन्त
पनेगु ढाल दयेकाः कुकर्मतयावें लबः कैच्चवन । इमिसं
है बोधिसत्त्वयात न्हाःने बवयाः ‘संसारे कहणमय बो-
धिसत्त्वं घोछि, घोछि तकं है सितिकं मछवसे सकल
प्राणीपिन्त चवद् थकायेगु कुतः यानाच्वंगु दु’ धयाः
इमि है ला हि थे ज्याःपि गुरु वज्रावार्यपिसं याःगु ज्या

खैयात थथे अथे धका: सुनानं कुविने मज्यु धैये
जालप्यना: कवय् रवयातः थे जागु इलोकः ह्यज्याके दुः।

“तम्नास्ति यन्म वर्तयं जगदुद्धरणाश्यैः ।”

थव कहणा सिद्धान्तं हान्तिक गुरु धार्षित
थःगु धार्मिक शोषण जाल हवयाक चकंकेत थाय
विल । थथे जुजुं जुजुं थःगु संप्रदायया
मनूत यवव दैवसेलि हानं - थः भक्तपिनिगु भोग
विलास व मितुनेत हें भगवान् बज्जधरं झीत सृष्टि
याःगु खः धका: नं धैहल । उकि बज्जधरयागु मूखे पा-
लन यथेत जगत् उद्धारया इवि अथवा मनूतयत मोक्ष
चूलाका विइपि पक्कापि गुरुपित (बज्जाचार्य धार्मि)
शाश्वत सत्यलिसे नापलायेगु सुविधा सहुलियत अर्थात्
प्रज्ञागरमिताया पूर्वक रस कायेगु (पुनीत सभोग) या
गाकं गाकं अधिकार दु । इमिगु प्रज्ञादर्शन कथं मिसा-
त सक्सिके (प्रज्ञोपायमा) दर्शन दु । उकि मिसातय
लिसे भोग यायेगु तस्सकं बाला: ज्ञ । मिसापिन्त अथवा:
कवथयाःया त्याः मतसे उमिगु दुनेच्चवंगु प्रज्ञादर्शन
थुइकेत झीर्पि सक्लसिन इमिलिसे भोग यायेमाः । या-
येज्यू । थव खैय सुनानं कुविने गु स्वत धाःसा व मनू
कोटांकोटी दैतक तर्के लानाचतनौ । गुम्हेस्या विशुद्ध
भोगयात विश्वास याना: थैगु उचित कथं ज्याल्यलेगु
याइ वैत याकनं हे मुक्ति दै । थव खैयालक धायेत क्वे-
या इलोक नं न्ह्यालुकातःगु जुल ।

“कर्मणा येन वै सत्त्वाः कल्पकोटि शतान्पि

पच्यन्ते नरके धोरे योगी विमुच्यते ।”

थव इमिगु (बज्जयानीतयगु) तधंगु धार्मिक ख्यातो
व नार्णं हालेसः (नारा) नं खः । अगु कथं शःहो-
स्यां छाद दर्वकल कि मेगु छता छता झेल्याः खैयिकदा:
उत्तिमेद्दुअस्याःगु हे झेल्याः धार्मिक इलोक व मूवत द-
येका: थःगु स्वार्थं पूर्वकाच्चवंगु खैय इतिहासं नं क्यनाच्चवं-
शु दु । थथे हे जुयाः बज्जयान धमाधम क्वतुना नं वत ।

बज्जय न क्वतुंगु मेगु द्यगु हुनि यथार्थवाद परमार्थ
वादे थ्येका: हान यथार्थवादे लिहां वयेगु चक्रव्यूह मि-
दान्तं याना: खः । अर्थात् इमिगु धापू कथं - थव संसा-
र माया मोहया द्यगु जाल जक खः । थव जाले तकेना
च्वैतले झीसं परमार्थ ज्ञान (तत्त्वज्ञान) हुइके पदमखु ।
थन्याःगु गम्भीर तत्त्वज्ञान काये धुंका: नं हान यथार्थ
वया धका: विषयवासना युक्त संसारे हान मोगे यायेत
वयेगु धाइगु खैय याना: खः, थव खैय बज्जयानीपिनिगु
छ्यू तधंगु दार्शनिक वेष्पह: खः । हान, लुम्सके बहक्ष-
यथार्थ व परमार्थ नित्तां ह्यसिइ धुंका: थव नियोयात
हान तापाका विइमज्यु धैगु इमिगु धापू खः । थव मूल-
भूत तत्त्वया खैय धाःसा यवव हे बज्जयानीपिसं नाप-
थुइके मफुत । परिणाम छु जुल धाःसा - इत हे खैय याना:
बज्जयान क्वदुंवन ।

[बज्जयान धैगु छु धका: गुरु बज्जाचार्यपिसं कना
विइ मफये धुंकल । धर्माधिकार व धर्मनुशाक धका:
थः तः स्वीकार याइपिन्त थव छ्यू Challenge
(हांथ्या) खः । ध्रुव कृष्ण दीर्घा खैय शत प्रतिशत मिले हे
ज्ञ धाये कहगु मखुसां वय्कलं तैद्यगु यको खैत धैया
समाजं थुइका च्वंगु खैय खः ।

पुजाया विधिविधानजक बज्जयान मखु । बज्जयान
तस्सकं बैज्ञानिक कथं जुइगालाच्चवंगु दु । बुद्धर्म
कथं हने मालाच्चवगु दु । ७५ प्रतिशत बज्जाचार्यपिसं
मथुइधुंकुसां बज्जयानयात बौद्धवानय दुध्याकेगु कुतलय
झी गुरु बज्जाचार्यपि सनाच्चनाबिउयाःगुलि आः ला ले-
ख्य च्वंगु हांथ्यात ध्येयक ध्यनाः सोजक सोयाः लाज
पचय यायेगु ई मखुत । तथ्य छु खः धका: सक्सितं थुइ-
केगु नं ई जुइ धुंकल धैगु थव च्वसुया मू उदेश्य खः ।]

अनुवादक- कनकद्वीप बज्जाचार्य

करुणा गुरुमां नं मन्त ! श्रावस्ती गुरुमां नं मन्त !

- श्रामणेर आनन्द

“मन्त !” इति खंडः न्यनेवं हे ज्ञानु नुगले इवाकक
विचाः वनीगु ला वृं (निर्जीवी चौज-वस्तु मन्त अथवा तन
धैगु अर्थे ! तर वहे वचे ‘मन्त,’ मयः मयःसां वेदनायुक्त
नुगलं न्हावले धर्थे लुमनाच्च-रीरि, करुणा, दया अले
अनुकम्पाया प्रतीक निश्च गुरुमांपिनि नां ल्यूने धाय् माला-
च्चन ! थूकीया अप्वः हृदय विदारक उदाहरण ला मेगु
स्वय् माणी थे मच्चे ।

खजा जीवी जीवीमा, निर्जीवी जीवीमा छन्हु ला मदया
बनी तिनि; तनावनी तिनि; फुनावनी तिनि; विनाश जुया
वनीतिनि; ल्यू ल्यू परिवर्तन जुयाबनीतिनि धैगु ध्रुव
सत्य सिद्धान्त हे जुल । चाहे धनी हे जीवीमा, चाहे गरी-
ब हे जीवीमा; तःधं चीधं, बांलाः बांमलाः, बःला बःम-
लः, मचा, ल्यापहा अले बुरा बुरि हे धाय् मज्जीमा,
सकले सकले उगु सिद्धान्त नापं त्वाय्चिनावने माःपि ।
तै पाःगु ला गुलि न्हापालाक वंसा गुलि मचा लिपा
लाक । गुलि हृवाय् हृवाय् खवयाः सा गुलि लण् लय्
तातां । गुलि को, खिचा पशुपंकी थे सिना वंसां, गुलि
लावालस्कर जनतापिंसं शदा तयेका: ‘इभिगु नुगलं हाय
हाय’ धायेका: । इति हे इवलय् करुणा गुरुमां नं विज्यात,
श्रावस्ती गुरुमां नं विज्यात ।

खः ! थो करुणा गुरुमां ज्ञी पुचले मन्त ! श्रावस्ती
गुरुमां नं तोऽन वन ! मन्त ! मन्त ! गुलि याउंसे च्च

धायेवले ! तर उलि हे हृदयविदारक ! उनि हे वेदना-
त्मक शोकं जायाच्चन । वःवृवियोगया वज्जप्रहार गु-
रुमुष्ठी मंदक हितंषीपिनि थःथितिपिनि, उपासकोपा-
सिकापिनि अले अनुयायीपिनि दुनुगले दिनाच्चन, क्या-
च्चन । हृवाय् हृवाय् खवयाच्चन । शोकं जाःगु वचने
थौं वस्पोलपिनिप्रति समवेदना प्रकट यानाच्चन । शायद
वस्पोलपि नं तथागतं क्यनाविज्याःगु अनित्य धर्मया अंश-
माग काःविज्याःगु थे च्चवं । ‘छिरि नं जिरि थे लिपा
वे खनी तिनि न्हां’ छकाः धयाविज्याःथौं च्चवं ।
वस्पोलपि जक सकले थौं न्हापा, लिपा जुसे अनित्य
धर्मया अंशमाग कायेत इवले दिनाच्चन । अले ‘नतिथ
जातस्स अमरण’ भगवान्या अमृतमय वचन ओहो !
गुलित सत्य । गुलित तथ्य ।

करुणाया प्रतीक करुणा गुरुमां । अनुकम्पाया नुगलं
मयैव्यहु श्रावस्ती गुरुमां ! धात्येया करुणासूति, अले
अनुकम्पाया प्रतीक वस्पोलपि ! न्हावले दयामार्या मेपि-
निप्रति स्वेगु बानि । अले शान्तिया प्रतीक हासुगु
वस्त्रं छायप्यगु वस्पोलपिनि देह । थौं न्हाने इवाताहां
दिनाविज्यानाच्चन ला थे च्चवं जिगु मिखाय । सुनसानगु
लोके तापावक क्षितिजय् थौं न्हयदं (७०), चयदं (८०)
थौं दीर्घ आयुधानाः बलभु गांधा प्रणिधिपूर्ण
विहारया जाँ थीगु मत जुयाः थौं बुनुथा वन । गन गन

तनावन !

खः वस्पोलपि धात्ये हे जाँधीगु निष्वाः मत । कासाम्भरनिसे विहरण यानविज्ञाः गु बलम्बु गंया दीर्घ-कालीन च्यानवेच्चंगु निष्वाः मत गुगु मतं बलम्बु जक मखु किपु थक्त्राः सतुं ग. थे जाः गु न्हय गांया उपास कोपासिकापिन्त जः विल । दुःख्या भुमरी, अज्ञानया सागरे लालक्याः त्यानुयाः धर्मपिण्डां कथु गंकाच्च-पिन्त अभूतरूपी धर्मजल त्वंकाविज्ञात । वस्पोलपिनि अति उपदेग न्यनाः आःय यानाः नुगले श्रद्धा, भक्ति विलि विलि जाःपि अनन्त । न्हाक्व हे हारां ख्वा.पि जूमां वस्पोलपिनि शान्त, दान्त ख्वा: खनेवं नायूगु निगू प्यंगु वचं न्यनेवं मिया न्ह्यःने ध्यः नाःथे लोहेनुगः हे जूमां नाय ध्रुंकी ।

गुलि ब्रह्मं ब्रह्मं ख्वयाः सा गुलि लय्लय् तातां । गुलि को खिचा पशुपक्षी थे तिनावंसा गुलि लावालस्कर जनतापिंश श्रद्धा तयेकाः इ-मिगु नुगलं हाश हाय धायेकाः ।

“का ! बाउचापि ! छिमि निहू (पुरुषोत्तम व भुवन) जानाः थ्व जःकि भचा ज्वनाः पसले वनाः माल्या छ्वीत चिकं व मेमेगु चीज कंहि ।” च्वमि व पासा प्रवजित ज्वी न्ह्यःया छ्वां घटना । उगु दि वेशाख पुद्धीया दि । विहारे न्यंकमनं बीद्रुद्धवाँय छायपिया च्वगु दि । दंय दंय मानेयानावेच्चंगु स्वांयापुहीया दि । थो थे जिगु नुगले झलक्षलं लुमंनि । जिगु न्हायपने प्रतिध्वनित जुयाच्वन । जिपि निहू गुलि लय्लय् तातां पमले वनाः सागु सामान क्य हयागु । अले व-स्पोलपिंश मानेयागु गुगु घटना थो प्रवजित जीवनय दुहाँ थेत तवकं हेतुभूत झूवन धीगु जितः हे अज्ञ चाः । अज्ञ ला छु ग्वाहालि याये धुनेव छुं नं छुं वियाः माया यायेगु बानि । गुब्ले गुब्ले विहारे सफामुखर यायेवले, स्वां पीवले स्वांमाय लः बीवले, लं दयेकेवले वस्पोल

गुहमांपिति भुतुली लिमलाः । ज्यायाःपि सकृति दीन-शाल य सःताः झोलाक फेनुकाः नसा त्वंया संग्रह याइ । अबले नयेपित्यात धकाः मांपिन्त दुःख बी म्याः सुप्रातं । मामं थः मचात्यत थे माने यायेगु जनि । तर आः हान वस्पोलपिसं थये माया यानाः माने याइ रखुनाः । सदा सदांया लामी दिका विज्यत ।

“का ! थ्व सफू छ्वां छन्त । बांलाक गामा न्वय-वयेकि मेमेगु छ्वां अज्ञःगु घटना गुब्ले कि दक्ले न्हापां वस्पोलपिनिपाथे विहारे वेयाः प्राप्त यानागु छ्वां सफू, “विरत्न-वन्दना” सफू जुयाच्वन । जितः ला थीं थे हिगः थे । अबले जि गुलि लय्लय्तायाः क्यागु । उकुंहु हे छेय वनाः पंचशील, अष्टशील, त्रिरत्नवन्दना पाठ फुक्कं न्वयवयेकागु थो थो हे लुमं । गुलि याकनं कण्ठ वःगु अबले । स्कूलया पाठ जूमा निकः स्वाः दो-हरेयानाः तिनि न्वय वेगु । जितः आःतवकं हे अज्ञ चाः लुमनी बले ।

तिग प्रत्रजित ज्वी धुंकाः नं बरोबर धैच्चनीगु-“मन्तेपिं लंकाय विज्ञानाः बांलाक व्वनावेवलय् छ्वलपो-लपिन्त जिमिसं सेवा याये खनीला मखनी ला ... ।” धात्ये तु थो दोछिगु मछि माइल तापाक च्वनाः वस्पो-लपिनिप्रति समवेदन। प्रकट बायेमाःगु । गुलित अभाध्या ख । “मन्तेपिनि ख्वाः गुब्ले स्वे खनी” धकाः बरोबर पती धयाहेंगु । तर इच्छापूर्ण मज्जीक हे वनेमाल । अन्तिम अवस्थाय तवकं ख्व : स्वये मखन । नुगः ख्वइगू ला स्वामाविक हे खः । तर “मरण तं हि जीवितं वय धम्मा संखारा...” थे जागु बुद्धवचन लुमंका: धैर्यं क्याच्वना गुगु कि छ्वां अन्याय मजुसे सर्वसाधारण विविविधान खः प्राकृतिक नियम खः धकाः ।

ध्व अनित्यया झलन्त उदाहरण खः । वहे सिद्धा-न्यया झोलय् थो वस्पोलपि निहू नं दुध्वात । तर बल-म्बु बीद्रुजनयात करुणा गुरुपां अले श्रावस्ती गुहमां पि मत । करुणाया जाँधीगु निष्वाः मत थो अनित्य-फसं क्याः सिनावन । बुलुया वन । तापाकक क्षितिजय वि-लीन जुयावत ।

सम्पादकीय

धर्मकीर्तिमा गोष्ठी

गोष्ठीको अर्थ आफन्त सबै एकै ठाउँमा भेलाभई आपना दिनचर्या र क्रियाकलापहरूमा रहेका त्रुटिको विषयमा छलफल गरी जीवन सफल पार्ने सामूहिक प्रयास गर्नु हो । यस अर्थमा हालै धर्मकीर्ति अध्ययन गोष्ठीले एक सार्वजनिक गोष्ठीको आयोजना गर्न्यो । गोष्ठीमा ४० भन्दा बढी व्यक्तिले आपना मन्तव्य पोखरै भागलिए । गोष्ठीको मूल विषय थियो 'नेपालमा बुद्धधर्मको वर्तमान स्थिति' । नेपालमा हाल चलेको बुद्धधर्ममा भिक्षुहरूद्वारा अग्रणी भूमिका खेलिएको थेरवाद, लामाहरूले अगानाएको महायान र वज्राचार्यहरूले चलाइआएको वज्रयान लक्ष्य हुन् । गोष्ठीमा यी तीनै यानका त्रुटिहरूलाई सहभागीहरूले निर्धक्कक साथ औल्याएर देखाए । यी तीनैयानले महात्मा गौतम बुद्धलाई गुरु मानेर आफूलाई बुद्धको अनुयायी भनी बौद्ध स्वीकारेका छन् ।

गोष्ठीमा उठेका मूल कुरामध्ये एक आपसमा समन्वय हुन नसकिने र सहिष्णुतामात्र अपनाउन सकिने, बुद्धका उपदेशलाई बोलीमा सीमित नराखिकन आचरणमा ढाल्नुपर्ने, पूजापाठमा मात्र नलागी सेवाकार्यमा संलग्न हुनुपर्ने, जातिपाती र उच्चनीचको मेदभाव रहित हुनुपर्ने, रुढीवादी कटूरपनलाई त्यागी समय अनुसार

धर्मको प्रचार प्रसार हुनुपर्ने, नैतृत्वको होडबाडीमा संस्थाको स्थापना हुन नहुने, धर्मको लामा शोषण गर्नु नहुने, आफूलाई नचिनी धर्मलाई चिन्न नसकिने र धर्म कुनै एक खास वस्तु नभै मात्र सेवा र आचरण हो आदि यिए ।

गोष्ठीमा उठेका यी कुराभित्र आडम्बरीप्रति तीव्र प्रहार र व्यावहारिकता र शुद्धआचरणप्रति लुकाव हुनुपर्ने कुरा स्पष्टतया निहित रहेको छ । यसको मतलब भिक्षुहरूले कर्तव्यबोध गर्नु, लामाहरूले अन्धविश्वास त्याग्नु, वज्राचार्यहरूले ब्राम्हणवादको क्रियाकलापलाई छोड्नु एवं अन्य उपासक उपासिकाले मात्र भौतिकवद्दमा नलागी अध्यात्मतिर पनि विचार गरी पंचशीललाई व्यवहारमा पालन गर्नु पनै कुरा छल्ङ्ग हुन आएको छ ।

यस गोष्ठीमा औपचारिकता निभाउने खालका कुनै विधि अपनाइएको थिएन र समाजमा गुप्तिएका विचारधारालाई खुलाइदिने औसर मात्र जुटाउने कार्य भएको थियो । यस्ता गोष्ठीले आपसी मनमुताब हट्नेछ, सत्यताको अबबोध हुनेछ, समयको मागलाई पहिल्याउनेछ, आधारभूत आवश्यकताको लागि प्रयास गर्नुपर्ने कुराको महसूस हुनेछ, धूर्त पाखण्डीहरूलाई चेतावनी हुन जानेछ र वर्मको नाममा मानव कल्याणहुने बाटोको आवश्यक भएको कुरा महसूस हुन जानेछ । नेपाल र नेपालीको भलो चाहनेले यसप्रकारको गोष्ठी गर्ने गराउने र सही कुरालाई व्यवहारमा ढाल्ने गरेमा अहंकार नाश भई सुखी भाग पहिल्याउन सक्नेछ भन्ने आनन्दभूमिले आशा राखेको छ ।

